

24. møde.

Onsdag den 3. december kl. 10.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om folkebiblioteker.

Valgt blev: *Lysholt Hansen, Kaj Andersen, Victor Gram, Hougaard, Kolbjørn, M. Larsen (Kolding), Lars M. Olsen, Morten Larsen, Gøting, Østergaard, Henry Hansen, Hartling, Skov Jørgensen, Krogh, Gertie Wandel, Hvidberg og Weikop.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1959 til 31. marts 1960.

(Lovforslaget findes i tillæg D. sp. 1, fremsættelsen i tidenden sp. 889).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Carl Petersen: Det fremgår klart af den højtærede finansministers fremsættelsestale, at der ikke i det fremsatte finanslovsforslag er nogen sensationer, som skulle kunne give anledning til større diskussioner, ud over hvad der sædvanligt fremkommer i oppositionens blade og vel også vil fremkomme her fra oppositionens ordførere om, at skatterne er blevet for høje, og at der må tilstræbes besparelser i statshusholdningen, som kan medføre lavere skatter. Det er og har altid været et kærkomment emne at foreholde befolkningen, og ofte har sådan tale vel også givet politisk gevinst, for hvem vil ikke være glad for at betale mindre i skat? Jeg tror imidlertid, at det ville være sundere og tjene helheden bedre, hvis man i sine informationer over for befolkningen om statsudgifter og skatter i højere grad, end tilfældet er, ville oplyse befolkningen om, hvad skatterne bruges til, og mere konkret give til kende, hvis man ønsker foreslåede beløb ændret, hvilken virkning det vil få for det

område, bevillingen drejer sig om. Så ville skatteyderne meget lettere kunne vurdere, om de foreslåede beløb er fornuftige, og det må jo være formålet med al information. Det virker vildledende, når man alene taler om f. eks., at det samlede budget kan sættes ned med så og så mange millioner kroner, eller når man, som der også er eksempler på, blot forklarer, hvor let det kunne lade sig gøre at skære det hele ned med en nærmere fastsat procent. Efter den redegørelse, som den højtærede minister nu har givet, skulle det være let at give informationer, der giver det rigtige billede af, hvad finanslovsforslaget er udtryk for, da der i hvert afsnit for sig klart og koncist er redegjort for bevægelserne.

Taget som helhed må finanslovsforslaget vist siges at være nøgternt stillet op, således at der er grund til at tro, at budgettet kan holde.

Udviklingen i det sidste år på det økonomiske område er der vel grund til at glæde sig over. Valutastillingens forbedring — milliarder er nu passeret — og de deraf følgende større muligheder for aktivitet i erhvervslivet har vel befordret en noget større optimisme hos os alle, ikke mindst i bedømmelsen af fremtidens beskæftigelsesmuligheder og i særlig grad med henblik på de store årganges placering i erhvervslivet.

Under den politiske åbningsdebat blev disse ting også stærkt fremhævet, og det blev fra flere sider, også fra den højtærede ministers, fremhævet, at selv om der er al grund til at glæde sig over den heldige udvikling, som vi har været vidne til i det sidste år, må vi ikke lade os forlede til at tro, at vi ikke kan komme til at stå over for vanskeligheder i den kommende tid, og at det derfor er nødvendigt at gøre sig klart, at det nu drejer sig om at føre en politik, ved hvilken den forbedrede stilling fastholdes. Jeg vil gerne understrege disse betragtningers rigtighed, og det må betyde, at der på lang sigt disponeres sådan, at de beløb, der foreslås anvendt, vil øge produktion og beskæftigelse, og at der i det planlæggende arbejde holdes et vågent øje med, hvad fremtiden kræver af os, når det drejer sig om investeringer.

Selv om udgifterne på de sidste års finanslove stadig har været stigende, og det forslag, vi nu behandler, ikke danner nogen und-

[Carl Petersen.]

tagelse, er der det glædelige, at man af udgiftstallene kan læse, at der i de forskellige ministerier er store bestræbelser i gang for netop at søge de opgaver løst, som skal befordre fremskridt. Her tænker jeg på de store beløb, der sættes ind på videnskabelig forskning, både på det erhvervsmæssige, det kulturelle, det sociale og det sundhedsmæssige område. Alt, hvad der har med den almindelige oplæring og uddannelse at gøre, lægger ligeledes beslag på meget store beløb.

Jeg er overbevist om, at udgifter til disse formål, selv om der er tale om store beløb, er vel anvendt og er nødvendige, hvis vi skal gøre os håb om at klare os i den konkurrence med andre lande, som vil blive budt os i de kommende år. For vel er det endnu i dag uklart, hvorledes de handels- og afsætningsmæssige betingelser vil blive for Danmark fremover, men én ting tror jeg vi skal gøre os klart, nemlig at vort bedste aktiv vil blive de muligheder, vi har for at fabrikere og producere kvalitetsvarer; og hvis dette er rigtigt, er betingelserne, at det menneskemateriale, som skal virke på de forskellige pladser, får en oplæring og en uddannelse, som sætter dem i stand til at yde det allerbedste; der er derfor ingen grund til at ængstes, fordi statsbudgettet vokser som følge heraf.

Jeg nævnte også det videnskabelige forskningsarbejde, og jeg forudser, at den højtærede landbrugsminister i de følgende år vil komme til at anvende betragtelige beløb til udbygning og modernisering af de institutioner, som har med forskning og forsøgsvirksomhed at gøre til fremme af landbrugets virksomhed. På dette område kan det måske beklages, at man i flere år har været for tilbageholdende, således at der nu vil kræves større beløb, end det havde været tilfældet, hvis man havde fulgt mere med tiden.

Jeg har, når jeg har lyttet til landbrugets ledende folk — særlig i de sidste år — manglet en påpegning af forskningsarbejdets betydning for erhvervets fremtidsmuligheder.

Når jeg tænker på den ildhu, man på Landbrugsrådets møder kan lægge for dagen i omtalen af nedsættelse af de faste skatter, eller, når klimaet er til det, i omtalen af betydningen af at fastlægge hjemmemarkedspriser på landbrugets produkter, er den opmærksomhed, man skænker forskningsarbejdets betydning, kun som en sagte brummen. Jeg tillægger derfor i nogen grad landbruget selv skylden for, at man er kommet bagefter på dette meget vigtige område, som må være fundamentet for alle fremskridt i landbrugsarbejdet.

Et andet område, som nødvendigvis må lægge beslag på store millionbeløb, er de investeringer, der kræves for at løse vore trafikproblemer — og der er jo efterhånden mange. Jeg vil gerne takke den højtærede trafikminister for hans initiativ med hensyn til løsningen af disse problemer. Jeg tror, alle påskønner dette initiativ, fordi den udvikling, der er foregået med vore trafikmidler, er mere åbenbar end de andre problemer, jeg har nævnt, og derfor bedre forstås af den almindelige befolkning. Også her gælder det imidlertid, at der skal mange penge til, og det er vel kun at håbe, at det vil vise sig muligt at finansiere de nødvendige midler til disse formål.

Jeg har gerne villet fremsætte disse betragtninger ved finanslovsforslagets første behandling, fordi det efter min mening er ud fra sådanne betragtninger, man skal vurdere finanslovsforslagets indhold. Hvis det er ønskeligt og rigtigt, at de problemer, jeg her har omtalt, løses — og der er selvfølgelig mange flere, hvis løsning kræver store beløb — bliver det en selvfølge, at der skal skaffes dækning for udgifterne.

Finansministeren har, som jeg allerede har nævnt, redegjort for den udgiftsstigning på 150 mill. kr., der er anslået, og for indtægtsforøgelsen på ca. 100 mill. kr., hvorved der fremkommer et overskud på ca. 400 mill. kr., lidt mindre end sidste år. Når man sammenholder disse tal med det samlede budget på omkring 6 milliarder kr., har man vist lov til at betegne det

[Carl Petersen.]

som en beskeden forskydning. Jeg vil gerne takke den højtærede finansminister for det arbejde, han har udført for at få statens finanser stabiliseret på en sådan måde, at det har været muligt at fremsætte et finanslovsforslag som det foreliggende.

Jeg har bemærket, at den højtærede finansminister i sin fremsættelsestale gør opmærksom på, at arbejdet med budgetreformen nu er så langt fremme, at det nye system for enkelte ministeriers område kan prøves i praksis allerede i år. Jeg tror, jeg er helt i overensstemmelse med mine kolleger i finansudvalget, når jeg siger, at vi med længsel har ventet på denne nye reform og håber, den må betyde den lettelse i arbejdet, vi forventer.

Der er også et andet spørgsmål af praktisk betydning i forbindelse med finanslovsforslaget, som jeg gerne vil nævne, selv om der for få dage siden blev ført en lang debat om det samme emne. Det er spørgsmålet om, hvorvidt det er muligt at finde frem til en afgrænsning eller en begrænsning, om man vil, af de bevillinger, der søges på tillægsbevillingsloven, og som kræver finansudvalgets tilslutning. Det er et spørgsmål, der gennem årene har været drøftet i finansudvalget, hver gang der har foreligget et aktstykke om bevilling af et meget stort beløb. Det ville være ønskeligt, om der kunne skabes enighed med finansministeren og ministeriet om et kriterium for, hvad der bør lovgives om, og hvilke bevillinger der kan gå over finansudvalget. Jeg er selvfølgelig klar over, hvor vanskeligt det ville være at fastlægge en bestemt ramme, som under alle forhold kan være gældende; men den omstændighed, at det samme spørgsmål i årevis kan diskuteres, uden at der sker forandring, er i grunden det bedste bevis for, hvor vanskeligt det er at finde en løsning, der er bedre anvendelig end den ordning, vi nu arbejder efter. Det forhindrer efter min mening dog ikke, at man kunne gøre et forsøg på at finde frem til en fremgangsmåde, der er mere hensigtsmæssig end den nuværende. Jeg kunne tænke mig, at en forhandling mellem den højtærede finansminister og finansudvalget om problemet kunne være hensigtsnæssigt, og skulle det vise sig, at en sådan forhandling endte

resultatløst, var der vel alligevel opnået det af værdi, at man fik konstateret, at den fremgangsmåde, der nu anvendes, er den, når alle forhold tages i betragtning, eneste mulige, hvis arbejdet skal gå normalt.

Jeg vil derfor rette det direkte spørgsmål til den højtærede finansminister, om han kunne tænke sig at tage en forhandling med finansudvalget om dette spørgsmål, for jeg tror, at man ved denne fremgangsmåde har større mulighed for at opnå noget positivt end ved de store debatter om spørgsmålet her i salen, debatter, som hele tiden har andre formål.

Jeg kan med disse bemærkninger på mit partis vegne anbefale finanslovsforslaget, der nu skal gennemgås i finansudvalget. Der vil vel komme en række ændringsforslag, men stort set vil hovedindholdet af forslaget næppe blive ændret.

Thorkil Kristensen: Det overskud, der er forudset på det løbende drifts- og anlægsbudget i finanslovsforslaget, er lidt mindre end i fjor, men det fremgik af den højtærede finansministers fremsættelsestale, at der hersker en vis usikkerhed både med hensyn til indtægter og til udgifter, idet formentlig begge poster bliver lidt større end i finanslovsforslaget forudset. Det er derfor også vanskeligt at have nogen bestemt mening om, hvorvidt den vurdering af drifts- og anlægsoverskuddet, som er budgetteret, vil svare til det endelige tal med større eller mindre tilnærmelse.

Større interesse har det måske i den foreliggende situation at se på det totalbudget, som indbefatter kapitalbevægelserne, fordi statens virksomhed her får stor betydning for obligationsmarkedet, hvor vi alle må være meget interesseret i den periode, hvor byggeriet i højere grad skal gå over til at blive finansieret over det private kapitalmarked.

I sin fremsættelsestale sidste år sagde den højtærede finansminister, at statens finansieringsbehov i indeværende finansår, altså 1958-59, ville blive ubetydeligt. Det kom ikke til at slå helt til. Den højtærede finansminister har nu udtalt, at der i den forløbne del af dette finansår er solgt obligationer for 185 mill. kr., og det er ikke noget helt ringe beløb. Det hænger

[Thorkil Kristensen.]

bl. a. sammen med, at overskuddet bliver mindre end budgetteret på grund af de ny tjenestemandsløve.

Hvad angår det kommende finansår, som vi taler om i dag, kan man forudse, som det også blev udtrykt i den højtærede finansministers tale, at finansieringsbehovet vil blive væsentlig større end i år. Det er noget vanskeligt at afgøre, hvor stort det vil blive, bl. a. fordi, som jeg allerede har sagt, selve driftstallene rummer en vis usikkerhed både på indtægts- og udgiftsiden. Som den højtærede minister også fremhævede, sker der det, at stabiliseringslånet ikke opkræves mere, når vi kommer hen på sommeren, og desuden skal der tilbagebetales en betydelig sum af bunden opsparing med renter. Man må derfor forvente, at det samlede finansieringsbehov vil vokse — jeg vil skønne til et sted mellem 400 og 500 mill. kr. på grundlag af de tal, som er os forelagt, heri indbefattet det beløb på ca. 85 mill. kr., som skal hæves i de private banker, fordi en del af den pågældende bundne opsparing var deponeret hos dem. Resten må man så formode skal dækkes ved salg af obligationer.

Det kan derfor i første omgang virke overraskende, at der ikke er budgetteret noget obligationssalg på det finanslovsforslag, der foreligger. Der er derimod budgetteret, som om det er meningen, at staten vil hæve 383 mill. kr. på sine konti i nationalbanken i det kommende finansår. Jeg går naturligvis ud fra, at det ikke er hensigten at dække hovedparten af statens finansieringsbehov ved overtræk på nationalbanken. Det vil for en ordens skyld nok være nyttigt, at den højtærede finansminister fremsætter en udtalelse herom.

Hvis det, som jeg formoder, er tanken, at finansieringsbehovet hovedsagelig skal dækkes ved obligationssalg, kommer vi altså op på et betydeligt obligationssalg fra statens side i det kommende finansår, måske op imod 400 mill. kr. på grundlag af finanslovsforslaget; men jeg erkender, at der er stor usikkerhed herom, bl. a. fordi der i disse dage foregår en konvertering af en del af den bundne opsparing, der ellers skulle udbetales kontant i næste finansår. I samme omfang som denne bundne opsparing bliver konverteret, vil naturlig-

vis behovet for obligationssalg i næste finansår gå ned, men det er egentlig kun en tidsforskydning. Det, der sker ved denne konvertering, er i virkeligheden, at staten sælger obligationer til tvangssparerne, sælger dem nu, og det vil sige, at i samme omfang, der sker en sådan konvertering, bliver statens obligationssalg mindre i næste finansår, men større i indeværende finansår. Alt i alt vil det da sige, at staten skal belaste kapitalmarkedet med ikke helt ringe beløb fra nu af og frem igennem det kommende finansår, og da obligationsmarkedet, som jeg allerede har antydnet, vil blive en meget vigtig faktor, er det interessant at overveje, hvordan denne faktor vil stille sig under indflydelse af statens obligationssalg, statens finanser i øvrigt, valutastillingen og de faktorer, der ellers kan få indflydelse på den.

Der er jo sket en betydelig og glædelig stigning i obligationskurserne gennem lang tid, men siden august måned i år har tendensen snarest været svagt nedadgående. Det hænger bl. a. sammen med, at der er et ret stort udbud fra kredit- og hypotekforeningerne i denne tid, og man kan forudse, at dette vil fortsætte, idet de seneste oplysninger viser, at byggeriet i øjeblikket er i betydelig opgang; det gælder ikke alene boligbyggeriet, men også i høj grad erhvervsbyggeriet, som også under den ene eller den anden form vil belaste kapitalmarkedet. Dertil kommer så statens obligationssalg i den kommende tid.

Det vil under disse omstændigheder få meget stor betydning for kapitalmarkedet, hvordan valutastillingen bliver: om der fortsat vil være valutafremgang, hvorved bankerne får flere penge til rådighed, likviditeten vokser, og obligationsmarkedet begunstiges, eller om der på et eller andet tidspunkt kommer en modgående bevægelse, hvorved likviditeten, pengeligeheden, bliver forringet også til skade for obligationsmarkedet. Det kan man naturligvis ikke vide noget bestemt om.

Den højtærede finansminister var i sin fremsættelsestale kun ganske flygtigt inde på den almindelige økonomiske situation, og jeg skal heller ikke sige meget herom. Det, som vel navnlig er spørgsmålet, er: i hvilken grad er valutaforbedringen et produkt af et forbedret bytteforhold, navn-

[Thorvil Kristensen.]

lig på grund af lavere importpriser og især naturligvis råstofpriserne? I det omfang, valutaforbedringen er et produkt af lavere råstofpriser, må man nemlig formode, at den er stærkt konjunkturbetonet. I så fald er der en mulighed for, at en væsentlig del af den igen går tabt, hvis konjunktur-oppangen i De Forenede Stater nu tager fart, og efterspørgslen efter råstoffer derfor igen bliver større. I det sidste par måneder har bevægelsen i råstofpriserne været op og ned uden nogen klar tendens. Ser vi på importpristallet, som det offentliggøres af statistisk departement, viser det sig, at det i juni måned 1957, da man sidst foretog en større økonomisk foranstaltning, var på 105; det var gået ned til 99 i september 1958. Det er for importvarer i al almindelighed, og da vor import nu er på mellem 9 og 10 milliarder kroner, kan man formentlig regne med, at hvert points nedgang i importpristallet betyder en besparelse for Danmark på omtrent 100 mill. kr. Spørgsmålet er så, om vore eksportpriser har været stort set uforandrede. Det ved man ikke bestemt, da der ikke mere offentliggøres noget egentligt eksportpristal. Der er et specielt eksportpristal for landbrugsvarer, og det har været langt nede i foråret, men er nu steget sådan, at det er 98 i september mod 102 i juni i fjor. Ser man på pristallet for danske varer i al almindelighed — og det er jo så både hjemmemarkedsvarer og eksportvarer — vil man se, at det er uforandret 104 ligesom i juni måned i fjor.

Tager man disse forhold i betragtning, må man formentlig sige, at der er sket en væsentlig nedgang i importpriserne, medens eksportpriserne taget som helhed næppe har forandret sig ret meget siden i fjor. Bytteforholdet er derfor forbedret, og en del af valutaforbedringen skyldes dette. Spørgsmålet er så, hvor holdbart dette er, men det kan man jo ikke vide; jeg har i hvert fald svært ved at tro, at forholdet mellem råstofpriser og færdigvarepriser på lang sigt skulle blive ved at være så gunstigt, som det er i øjeblikket, navnlig hvis der igen kommer fart i den økonomiske ekspansion i Amerika.

Må jeg til sidst om dette forhold endnu sige en enkelt ting, som berører den usikkerhed, der opstår, hvis det skulle ske, at Den

Europæiske Betalingsunion må afvikle som følge af, at det engelske pund gøres konvertibelt. I så fald mister vi jo de trækningsrettigheder, vi har haft i Betalingsunionen, og vi skal over en kort årrække tilbagebetale den ikke helt ringe gæld, vi har dér. Der kan måske opstå andre muligheder — jeg minder blot om, at her er en usikkerhedsfaktor.

Men nu er der kommet en ny usikkerhedsfaktor ind på vort kapitalmarked ved § 3 i det forslag til lov om boligbyggeri, som i øjeblikket ligger på tingets bord. Det er jo ikke boliglovene, der er til debat i dag, og jeg skal ikke forsøge at udnytte finanslovdebatten til en boligpolitisk diskussion, men når jeg nævner § 3, skyldes det, at hvis den gennemføres, vil det kræve et ændringsforslag til det finanslovsforslag, vi her behandler, og dette ændringsforslag vil være af principiel, vidtrækkende betydning. Det er derfor nødvendigt, at spørgsmålet bliver omtalt under finanslovdebatten. Nu ser jeg, at der er tale om at gennemføre en vis ændring i denne § 3, så at bestemmelsen bliver tidsbegrænset til 1963, men den vil jo alligevel gælde i 4 år. Samtidig ser jeg, at der er tale om, at de operationer, paragraffen omhandler, skal foretages efter samråd med nationalbanken. De betragtninger, jeg vil fremsætte, har imidlertid alligevel gyldighed.

Når jeg siger, at der her kommer et usikkerhedsmoment ind, er det, fordi det ændringsforslag, der vil kræves til finanslovsforslaget, hvis den omtalte § 3 gennemføres, skal gå ud på, at finansministeren bemyndiges til inden for et nettobeløb, som skal fastsættes i ændringsforslaget til finanslovsforslaget, at købe og sælge obligationer i det kommende finansår. Vi vil herefter have to offentlige organer, hvis opgave det er at operere på obligationsmarkedet ved køb og salg efter omstændighederne. Det ene organ er nationalbanken, der har til opgave at sikre et sikkert pengevæsen her i landet; det andet er finansministeriet, hvis opgave ifølge boligstøtloven skal være at skabe stabile finansieringsforhold for byggeriet. Det, som er problemet, er, at disse to organers interesser i visse situationer kan komme til at stride imod hinanden. Det har jeg et par bemærkninger at gøre om senere.

Det er i sig selv noget, som bringer et nyt moment ind i vor finanspolitik, hvis vi

[Thorkil Kristensen.]

på den finanslov, der nu er til behandling, inden den er færdiggjort, skal tilvejebringe den situation, at vi får to statsorganer, som med hvert sit formål for øje skal operere på obligationsmarkedet og derfor i en given situation kan komme til at modarbejde hinanden.

Der er dernæst den ejendommelighed, at i det ændringsforslag, vi kan vente til finansloven, skal der ifølge boligstøtte-lovens affattelse kunne fastsættes et nettobeløb for finansministerens køb og salg og ikke noget bruttobeløb. Hvis vi nu f. eks. sætter dette nettobeløb til et eller andet tal — skal vi sige 50 mill. kr. — vil det være tilladt for finansministeren at opkøbe for et principielt ubegrænset beløb, når blot han sælger så meget igen, at der ved finansårets slutning kun er købt netto for 50 mill. kr. Der kan godt i løbet af finansåret købes for f. eks. 300 mill. kr., når blot der sælges for 250 mill. kr. igen.

Jeg nævner dette, fordi der så kan opstå en meget ejendommelig og farlig situation henimod finansårets slutning. Lad os sige, at obligationskurserne har ligget svagt gennem lang tid. Finansministeren har derfor købt op for at styrke kursen med det resultat, at når vi når frem til, skal vi sige 3 uger før finansårets udgang, er der købt for 200 mill. kr. Hvis nu nettobeløbet ifølge finansloven er sat til 50 mill. kr., skal finansministeren sælge for 150 mill. kr. i finansårets sidste 3 uger. Jeg tør jo nok antyde, at så bliver der ikke stabile finansieringsforhold for byggeriet i den tid; så får vi tværtimod en voldsom nedgang i obligationskurserne, så meget mere som det næppe kan undgå at blive bekendt, at man er i den situation. Jeg spørger derfor mig selv, om der i en sådan situation vil ske dette, at finansministeren kommer til finansudvalget eller til folketinget og beder om en tillægsbevilling, hvorved de 50 mill. kr. sættes op til 150 mill. kr. eller 200 mill. kr. eller et andet tal. I så fald stilles finansudvalget eller folketinget i den situation, at vi enten skal tage ansvaret for et stærkt fald i obligationskurserne i løbet af nogle få uger eller også skal tage ansvaret for, at den ramme, som vi har fastlagt i finansloven, viser sig at være gennemhullet, inden året er gået. På grund af disse usikkerhedsfor-

hold vil jeg gerne konkludere mine bemærkninger om dette anliggende i 4 spørgsmål til den højtærede finansminister.

Det første spørgsmål er dette: hvilket nettobeløb agter finansministeren at foreslå i finanslovforslaget som ramme for køb og salg i henhold til den omtalte § 3 i boligbyggeriforslaget?

For det andet: er det hensigten ved finansministerens køb og salg at tilsigte et bestemt renteniveau for obligationsmarkedet eller dele deraf? Og i så fald: hvilket renteniveau er det hensigten at stile efter?

For det tredje: hvad vil man gøre, hvis der opstår et modsætningsforhold mellem finansministeriet og nationalbanken i disse sager? Det er jo meningen, at bestemmelsen skal administreres i samråd med nationalbanken. Lad os nu antage — det kan jo meget let hænde — at vi kommer ind i en periode, hvor der på grund af valutatilbagegang er en tendens til nedgang i obligationskurserne; nationalbanken anser det af hensyn til valutasituationen for nødvendigt, at denne nedgang får lov til at slå igennem, medens finansministeriet af hensyn til boligbyggeriet ønsker at opretholde et bestemt renteniveau. Hvis der i en sådan situation altså er divergerende opfattelser, er det så meningen, at den højtærede finansminister med finansloven i hånden vil modarbejde nationalbanken på obligationsmarkedet og eventuelt trække på sin konto i nationalbanken for at modarbejde nationalbanken på den måde? Det må jo nemlig være muligt, da der ikke på anden måde er afsat midler til de obligationsopkøb, finansministeren skal foretage.

Endelig for det fjerde vil jeg gerne spørge: hvad vil man gøre for at forhindre, at der i finansårets sidste uger kan opstå en situation som den, jeg talte om for et øjeblik siden?

Jeg tror, at disse spørgsmål hører til de vigtigste af de aktuelle problemer, vor finanspolitik rejser.

Derudover talte den højtærede finansminister i sin fremsættelsestale om den tendens, der har været i statsfinansernes udvikling i de senere år. Det vil jeg gerne kommentere, da jeg mener, at det billede, der her blev tegnet, i visse henseender er lidt lysere, end virkeligheden kan svare til. Den højtærede finansministers betragtninger

[Thorvil Kristensen.]

gik stort set ud på, at fra og med finansåret 1955-56 til og med det finansår, vi her behandler forslag for, har udgifterne indbefattet udlånene vist en årlig stigning på ca. 5 pct., samtidig med at det i den tid har været muligt at finansiere udgifterne med uændrede eller snarest lidt nedadgående skattesatser. Når jeg mener, at dette billede er lidt for gunstigt, er det bl. a., fordi finansåret 1955-56 ikke er noget heldigt udgangspunkt for en sådan betragtning. Jeg har spekuleret lidt over, hvorfor den højtærede minister har valgt netop dette år; det ville efter min mening have været naturligere at gå 2 år længere tilbage. Der kom for nogle år siden en langtidsoversigt over de offentlige finanser fra før krigen til og med 1953-54. Det havde vel været naturligt at fortsætte dér og se, hvordan linjen har været fra dette udgangspunkt. I øvrigt har finansåret 1953-54 også den rent politiske interesse, at det var midt i dette finansår, at den højtærede finansminister overtog sit nuværende embede.

Hvad først skatterne angår, er det jo rigtigt, at siden 1955-56 har vi kunnet nøjes med de gældende satser og har endda kunnet foretage visse lempelser, men det bør rigtignok tilføjes, at det var, fordi der var gennemført meget store forhøjelser i de indirekte skatter umiddelbart før begyndelsen af finansåret 1955-56 — jeg tænker naturligvis på martsforliget i 1955. Der blev i øvrigt også gennemført visse indtægtsforhøjelser i september 1954. Derfor får vi et andet billede, hvis vi tager de 2 år med, jeg nævnte. I de 2 år fra 1953-54 til 1955-56 er statens skatteindtægter nemlig steget med ikke mindre end ca. 20 pct., og det er en betydelig stigning på 2 år.

Betragter vi udgifterne, ser vi, at den højtærede finansminister har taget udlånene med, og på dette punkt mener jeg at billedet bliver lidt for lyst, når vi netop tager udgangspunktet i 1955-56, for det var det år, statens udlån kulminerede med godt 800 mill. kr. Derefter kom den nedgang, den højtærede minister omtalte i sin fremsættelsestale, og som bl. a. skyldtes de nye boliglove af 1955. Vi får derfor et særlig gunstigt billede, når vi regner udlånene med i denne periode, fordi da har udlånene

været nedadgående, og selv om udlånene har været en vigtig statsfunktion i de senere år, har de dog til en vis grad været beregnet til en afvikling af nogle af krigens virkninger, og udlånene hører vel ikke i samme grad til de normale statsfunktioner som det egentlige drifts- og anlægsbudget.

Drifts- og anlægsudgifterne er naturligvis steget noget stærkere end med de 5 pct., for når vi ser bort fra udlånene, som er faldet, bliver stigningen i resten noget større. Når den alligevel ikke bliver så meget større, er det, fordi man bevidst i de sidste 4-5 år har holdt forsvarsbudgettet på et næsten konstant beløb i kroner, og det vil jo sige, at de civile drifts- og anlægsudgifter er steget så meget stærkere, og hvis man vil vide noget om statsfinansernes langtidstendens, er det vel hertil, man først og fremmest skal vende sin opmærksomhed.

Jeg har prøvet at regne lidt på alt dette og skønner, at fra 1953-54 til indeværende finansår medregnet er der en årlig stigning på ca. 7 pct. p. a. i de civile drifts- og anlægsudgifter. Jeg har ikke taget det kommende finansår med, fordi vi ikke, som den højtærede finansminister sagde, kan regne alt for sikkert med budgettallene. Jeg er også kommet til det resultat, at i den årrække, jeg her har undersøgt, er statens civile drifts- og anlægsudgifter steget noget stærkere end nationalindkomsten. Jeg vil antage, at de er steget fra en lille smule over 10 pct. af bruttonationalproduktet til lidt over 11 pct. Jeg nævner dette, fordi hovedresultatet i den langtidsoversigt, jeg talte om før, gik ud på, at fra 1938-39 — det sidste år før krigen — til 1953-54 var de samlede offentlige udgifter steget fra ca. 16 pct. af nationalproduktet til ca. 19 pct., en stigning, der hovedsagelig falder på statsfinanserne, da kommunefinanserne procentvis har været nogenlunde konstante. Det ser altså ud til, at denne stigning i statsfinanserne i forhold til nationalproduktet er fortsat også i den seneste årrække, og jeg beder om, at dette forhold må blive nærmere undersøgt.

Det vil være betimeligt på et eller andet tidspunkt at foretage en forlængelse af den langtidsoversøgelse, jeg har talt om. Det er af stor betydning at vide, om vi i dag er inde i en udvikling — hvad det altså efter min bedømmelse ser ud til — hvor-

[Thorkil Kristensen.]

under statsfinanserne beslaglægger en stadig voksende procentdel af nationalproduktet. Hvordan det vil stille sig i de kommende år, ved vi ikke. Jeg stillede et spørgsmål derom i folkepensionsudvalget i sin tid, men svaret måtte af naturlige grunde være meget forsigtigt. Jeg bedømmer det dog sådan, at det nærmest gik ud på, at man stadig ventede denne stigende tendens. Hertil bidrager ikke mindst de store investeringsbehov, der foreligger.

Vi har i finansudvalget siddet og syslet med forskellige langtidspaner for universiteterne, for åndssvageforsorgen, for vejvæsenet, for sindssygehospitalet o. s. v., og jeg har i Politiken for den 26. oktober d. å. set, at et internt udvalg under regeringen skal have fremstillet en plan for udbygningen af den samlede højere undervisning til ikke mindre end 1 milliard kroner. Jeg beder om, at denne plan må komme til tingets kundskab under en eller anden form. Det kan ikke være rigtigt, at tinget ikke kender noget til et så vigtigt forhold. Når jeg nævner disse langtidspaner, er det af den ganske bestemte grund, at de nemlig i nogen grad fastlægger udgifterne også i de kommende finanslove. Jeg kritiserer ikke dette — det kan ikke være anderledes — men jeg peger på, at når vi f. eks. sidste forår vedtog en lov om righospitalets udbygning, har vi derved bevilget udgifter, som kommer til udbetaling gennem en række kommende finansår. Når vi på denne måde også gennem andre love binder finanserne frem i tiden, bliver finansloven ikke helt til det, som mange tror den er, nemlig den lov, hvorved statens årlige finanspolitik fastlægges. Det bliver meget snarere en lov, hvorved man konstaterer den finanslov, der allerede for en stor del er fastlagt i den almindelige lovgivning, og det betyder jo i virkeligheden, at den finanspolitiske bevægelighed, vi har på selve finansloven er ret begrænset. Det eneste punkt, på hvilket vi har rigtig frihed, er jo næsten skatterne.

Der er grund til at hæfte opmærksomheden ved dette, for hvis vi nu skal tilpasse os de europæiske markedsplaner, vil der komme meget store investeringsbehov i det private erhvervsliv. Det fremgår meget klart af de rapporter, som flere regerings-

udvalg har offentliggjort; ikke mindst er det investeringsbehovene i industrien, herunder vel også fremstillingen af industrialiserede landbrugsprodukter, det gælder. Det er derfor meget vigtigt, at statsfinanserne ikke beslaglægger for stor en del af den årlige produktions værdi her i landet.

Jeg lagde nok mærke til, at den højtærede finansminister i slutningen af sin fremsættelsestale opfordrede til finanspolitisk forsigtighed og sagde, at han mente ikke, der var basis for yderligere lempelser i øjeblikket. Men jeg har også lagt mærke til, at der har været forskellige rygter fremme i den sidste tid gående ud på, at når regeringen er forsigtig i øjeblikket, er det, fordi den sparer sammen til en skattelettelse, som så skal lanceres kort før det næste valg. Det ville naturligvis være uforsvarligt på denne måde at bruge skattepolitiske ændringer som et led i den kommende valgkamp. Ved mødet i Studenterforeningen lørdag aften, hvor vi talte om skatterne, stillede jeg derfor den højtærede finansminister det spørgsmål, om det virkelig var tænkeligt, at regeringen ville gøre noget sådant. Jeg måtte forstå hans svar således, at det ikke var tænkeligt, men jeg synes, det ville være rigtigt, om den højtærede finansminister ville gentage og præcisere sit svar fra tingets talerstol. Jeg er sikker på, at det vil interessere folketingets medlemmer.

Thestrup: Det er mit indtryk, at det var med en vis stolthed, at den højtærede finansminister fremsatte finanslovsforslaget for finansåret 1959-60. Den højtærede minister gav udtryk for, at de vanskeligheder, vi havde kæmpet med — valutaunderskud og inflation — var overvundet, og at der ville blive overskud på statens budget, skønt lønningskontoen og udgifterne til den sociale forsyng og sundhedsvæsenet var steget stærkt, skønt udgifterne til boligbyggeriets finansiering vedblivende var store, og skønt staten var i færd med store, nye investeringer til Kastrup lufthavn, til statsbanernes nyanlæg og til højere uddannelse og forskning. Vi kunne betale af på statsgælden, ja, selv den ubehagelige kendsgerning, at tvangslånet ophører med at indgå, rokker ikke ved stillingen. Natur-

[Thestrup.]

ligvis, sagde ministeren, skal vi fortsat være forsigtige, navnlig med skattelettelser, men er vi det, ser alt lyst ud.

Jeg kan forstå, at set fra den højtærede regerings side er det fremsatte finanslovsforslag et fint forslag og statens finansielle stilling så god, som man kan ønske den.

Jeg skal ikke dryppe malurt i regeringens stolthedens bæger ved at tale om, at valutaforbedringen og inflationspressets ophør måske i virkeligheden skyldes de for os heldige konjunkturer ude i den store verden. Thi det er jo historiens lære, at en regering bliver bedømt efter de forhold, der kommer til at foreligge i dens regeringstid, uanset hvor lidt eller hvor megen skyld den selv har deri. Bliver der misvækst, er det den, der får skylden. Vi har ikke haft misvækst under denne regering, og det er jo rigtigt, at valutaunderskuddet er blevet til en valutareserve, og at inflationen ikke længere truer vor økonomi, som den gjorde før.

Alligevel tror jeg ikke, at alt er så sikkert, som regeringens tilhængere tænker sig. I december 1956 begyndte jeg mit indlæg i finanslovdebatten med at omtale den umådelige vækst, der har været i statsbudgettet i de senere år. Jeg nævnte, at den borgerlige regerings sidste finanslovsforslag, nemlig for 1952-53, balancerede med 2 880 mill. kr. Det finanslovsforslag, vi her behandler, balancerer med 5 933 mill. kr. Den højtærede finansminister kom selv i sin fremsættelsestale ind på de udviklingstendenser, der har præget statsfinanserne i de senere år, og søgte gennem en sammenligning med finansåret 1955-56 og det nu forelagte budget at vise, hvad det er, der er grunden til stigningen. Ministeren gennemgik nogle af de vigtigste poster og nævnte, hvad de var steget med. Men i stedet for at finde frem til en egentlig grund til disse stigninger nøjedes han med en bemærkning om, at udgiftstorøgelsen var af beskeden størrelse, idet budgettet kun var gået op fra 5 til 6 milliarder kroner. Særlig beskeden synes jeg nu ikke at en sådan opgang er.

Men lad os engang sammenligne det sidste budget under den sidste borgerlige regering — budgettet for 1952-53 — med

det nuværende. Så vil vi se, at stigningen er så stor, at det er mere end en fordobling. En sådan stigning bør give os grund til nærmere overvejelse.

Må jeg straks sige, at jeg aldrig har mærket, at den højtærede finansminister har undladt at vise sparsommelighed i enkelthederne, og jeg tror ikke, at der er meget at gøre for sparekommissioner, der kun skal finde de udgifter, som er overflødige, eller som er udtryk for sløseri.

Nej, grunden til statsbudgettets vækst mod tinderne — og med statsbudgettets skatternes — er statens stadige udvidelse af sit område som følge af, at den overtager løsningen af flere og flere opgaver, som den enkelte statsborger i og for sig selv godt kunne løse, eller som flere i forening kunne løse uden at blande staten ind deri. Og så er det endvidere således, at hvis staten først er kommet ind på et område, så lægger den mere og mere af det ind under sig, indtil den til sidst har fået det hele, og har den endelig fået det hele, kan den ikke tænke sig at give slip på nogen del deraf, lige meget hvor urimeligt og kostbart det er at holde fast på det.

Vi kan vist alle se i dag, at man i tide burde være gået ind i en løsning af aldersforsorgen ad forsikringens vej og ikke ad statsudbetalingerens vej. Vi kan vist også alle se, at havde vi i 1939 ikke gjort den skæbnesvangre fejl at indføre det fuldstændige huslejestop, havde det ikke været nødvendigt at gå ind i den udlånsvirksomhed til boligbyggeriet, som 10 år igennem gang på gang har bragt vor økonomi i fare. Det begynder så uskyldigt, så rimeligt, således at alle kan være med dertil, og så breder det sig og svulmer op og ligesom kvæler alt andet på det pågældende område. Og fordi det til at begynde med ser så uskyldigt ud, så er alle med. Det er langt fra — det erkender jeg — at mit parti kan sige hus forbi; på dette punkt har vi alle syndet.

Vi er jo ikke i tvivl om, at jernbanedriften her i landet må være et statsforetagende. Men det har medført, hvad der ikke er nær så rimeligt, at også rutebildriften er blevet socialiseret. Jeg minder om en debat her for et par år siden med den højtærede minister for offentlige arbejder, der ikke var

[Thestrup.]

i tvivl om, at det var en statsopgave at overtage private rutebillinjer, navnlig da når de gik godt. At afvikling af opgaver, som det ikke er rimeligt at fortsætte med, alligevel ikke sker, er statsbanerne jo også et eksempel på. Jeg tænker på, hvor vanskeligt det er at få nedlagt de banestrækninger, som alle kan se er modne til nedlæggelse. Men den højtærede minister for offentlige arbejder kan næppe tænke sig at afvikle dem. Ja, den højtærede minister er vist ikke engang stemt for moderniseringer, der medfører en indskrænkning i personalets antal.

Vi behandler for tiden boliglovene. Her er igen et område, som staten har fået i sin magt, idet finansieringen af boligbyggeriet igennem længere tid har været koncentreret hos staten. Det er i virkeligheden højst mærkeligt at se, at nu, hvor det er muligt — og skønt det ville betyde en stor lettelse for statens finanser og dermed for skatteyderne — at afvikle denne finansiering, er det ikke til at få staten til at trække sig tilbage herfra. Sparekasserne har etableret en ordning til finansiering af parcelhusbyggeri, provinsbankerne har ligeledes etableret en ordning til finansiering af parcelhusbyggeri, men alligevel vil staten ikke afvikle sin finansiering, skønt alle berettigede hensyn kan blive tilgodeset, såvel af banker som af sparekasser. Staten kan ikke tænke sig at give slip på noget, som den én gang har lagt sin hånd på. Vi står i dag over for et forslag fra hovedstadsbankerne om at overtage finansieringen af alt udlejningsbyggeri med løfte om at tilgodese også det sociale byggeris berettigede krav. Det skulle ikke undre mig, om staten, uanset hvad det vil koste den — og dermed skatteyderne — ved at sige nej, alligevel opstiller krav, som bankerne ikke kan acceptere.

Med endnu større bekymring ser vi den højtærede boligminister i boliglovsforslagets § 3 foreslå en bemyndigelse for finansministeren til at opkøbe og sælge obligationer

for at sikre stabile finansieringsvilkår for byggeriet. Vi kan ikke se rettere, end at der ved denne bestemmelse gives finansministeren bemyndigelse til, til fordel for et ganske lille udsnit af samfundslivet, det sociale byggeri, at gå direkte imod de hensyn, som er hele det øvrige samfunds, og som det er nationalbankens opgave at varetage. Hvad er årsagen til denne bestemmelse? Hvornår og i hvilke tilfælde har nationalbanken misrøgtet sin opgave, siden finansministeren skal have bemyndigelse til at gå imod den?

Ser vi på det store og vidtstrakte område, der udgøres af den sociale forsorg, viser det samme billede sig. Det er så vanskeligt her i tinget at tale om den sociale forsorg. Ingen af os ønsker at få skyld for ikke at være socialt forstående. Jeg havde engang en kollega herinde, der talte om, at ligesom inderne havde hellige hvide køer, der kunne standse al trafik i gaderne, uden at man turde røre dem, således var der i dansk politik nogle områder, som man ikke turde røre, fordi der var agiteret så meget derfor, at selve navnet på området havde fået ligesom en hellig klang. Den sociale forsorg har i vore ører herinde en sådan hellig klang. Den, der taler om kontrol med, endsige indskrænkning af noget heri, han bliver straks udskreget som asocial. Arbejds- og socialministeriets budget var i finansåret 1952-53 budgetteret til 784 mill. kr., og det er i det budget, vi her behandler, budgetteret til 1 527 mill. kr. Man kan vist se, at det er et område, der udvider sig, og man kan forhåbentlig også se, at her er en nøje gennemgang og en streng kontrol nødvendig.

Jeg skal gerne indrømme, at jeg ikke er særlig kyndig på disse områder, men der er jo ét område, som jævnligen har været genstand for drøftelse i forbindelse med budgettet. Jeg tænker på mødrehjælpen. Den rapport, som forvaltningsnævnet har sendt finansudvalget om sine undersøgelser inden for mødrehjælpen, kan nok give anledning til betragtninger over det hensigtsmæssige

[Thestrup.]

— eller måske snarere det u hensigtsmæssige — i at foretage udvidelser på den sociale forsørgs område i forhastet tempo.

Den højtærede finansminister gjorde opmærksom på, at udgifterne ved gennemførelsen af folkepensionsloven var blevet langt større, end man havde regnet med. Jeg erindrer, at en privatmand, direktør Kaj Christensen, advarede regeringen og folketingsudvalget og forudsagde, at udgifterne måtte blive meget større, end man fra regeringens side havde opgivet, og jeg erindrer også, at regeringen bestred, at direktør Kaj Christensen havde ret. Det skulle den ikke have gjort. Den tænkte ikke over, at vi nu er nået til det punkt i udviklingen, hvor et tilbud om en ydelse fra statens side modtages af alle — absolut alle — der kan få den, uanset om de behøver den eller ej, fordi skatterne er blevet så store, at de, der tidligere ikke ville modtage ydelser fra staten af nogen art, finder, at de dog herved får en lille smule tilbage af de alt for store skatter, de betaler. Jeg tror, at man skal tænke herpå, når man i fremtiden skal lovgive på den sociale forsørgs område. Folkepensionens vækst helt ud over, hvad man havde tænkt sig, har været os en dyr lære, men kan den advare os mod lignende fejltagelser i fremtiden, kan den tillige være os en gavnlig lære.

Jeg kan ikke lade være at tænke på de børnetilskud, der skal gives efter boliglovsforslaget, og som jo skal udvides til at gælde alt byggeri. Er de ikke et eksempel på, hvordan staten giver til de samme mennesker, som den tager fra? Ved denne regerings tiltræden besluttede den at gennemføre stabiliseringslån, der blev pålagt alle skatteydere med skattepligtige indkomster på 14 500 kr. og derover. I boliglovsforslagene bestemmes det, at folk med skattepligtige indkomster helt op til 18 000 kr. skal have huslejetilskud fra det offentlige. At man det ene øjeblik anser folk med indkomster på 14 500 kr. for så velhavende, at de udsættes for en særlig hårdhændet beskatning — for tvangslån er jo i alle tilfælde en art beskatning — og det næste øjeblik betragter folk med indkomster på 18 000 kr. som så trængende, at de skal have tilskud til deres husleje, kan kun tages som et udtryk for, at det, man i

virkeligheden tilstræber, er at overtage administrationen af en stadig større del af befolkningens indkomster.

Jeg synes, at det i høj grad måtte være en undersøgelse værd at få fastslået, hvad navnlig mellemstanden, der er hårdere beskattet her i landet end i mange andre lande, har ud af de mange velfærdsforanstaltninger, og om den i virkeligheden ikke var bedre tjent med at blive fri for det meste af det mod til gengæld at få lov til at beholde — og selv administrere — så mange som muligt af sine egne penge.

Vi tænker bestemt ikke på fra velfærdsstaten at vende tilbage til den gamle statsform, hvor staten kun sørgede for forsvar og retsvæsen. Men vi tænker os, at man kunne foretage en rationalisering, således at man ydede hjælpen dér, hvor hjælp virkelig var nødvendig, men afskaffede den for de grupper i befolkningen, der i virkeligheden selv betaler de ydelser, de får fra staten — eller i alt fald betaler en så betydelig del deraf, at skattelettelser ville være et større gode for dem end den nuværende ordning.

Vi er helt klar over de store mangler, vort samfund har, og hvoraf en af de væsentligste måske er den, at uddannelsesforholdene endnu lader meget tilbage at ønske. Jeg tænker herunder også på den omstændighed, at vi har alt for mange ufaglærte arbejdere. Jeg er helt klar over de vanskeligheder, der viser sig for vort samfund herved, og vi vil naturligvis hellere end gerne være med til at afhjælpe denne mangel. Netop ved at beskære sociale ydelser, der er blevet for vidtstrakte, kunne vi få de midler, der satte os i stand til at rette på denne mangel.

Som bekendt har mit parti været betænkelig ved egnspanloven — ikke fordi vi ikke ønskede industrien bedre fordelt over landet, end den er, men fordi vi frygter, at denne lov skal blive en vej, ad hvilken staten trænger ind på områder, hvor vi hidtil har været fri for den. Hvis den trænger ind, siger erfaringen os, at den efterhånden vil brede sig over det hele. Den højtærede finansminister sagde i sin fremsættelse, at statens tilskud og lån til private, fortrinsvis erhvervsmæssige investeringer nu andrager et par hundrede millioner kroner om året. Det var en lille nedgang i forhold til det år, finansministeren sammen-

[Thestrup.]

lignede med. Men da var der endnu Marshallmidler til rådighed. Det kunne tyde på, at det beløb, staten af sine egne midler anvender til dette formål, har været stigende. Jeg vil gerne bede den højtærede finansminister om at give en redegørelse for, hvad staten, når der ses bort fra Marshallmidlerne, gennem f. eks. den sidste halve snes år har anvendt i tilskud og lån til det, finansministeren kalder private, fortrinsvis erhvervs-mæssige investeringer. Jeg er nemlig bange for, at over for det egentlige private erhvervsliv er staten ved at udvikle en udlåns- og infiltrationsvirksomhed, og at der er alvorlig grund til at frygte, at den skal få samme følger for erhvervslivet, som udlånene til boligbyggeri har haft på boligområdet.

Det er også forklaringen på, at vi ikke deler finansministerens tilfredshed med det store overskud på finanslovsforslaget eller kan følge ham, når han gør den opfattelse gældende, at overskuddet ikke må formindskes, og at skatterne ikke må nedsættes. Det er jo netop overskuddet, der gør det lettere for staten at stille lån til rådighed for erhvervslivet og dermed tiltvinge sig indflydelse over dets dispositioner. Vi tror ikke, at en sådan udvikling er heldig, hverken for erhvervslivet eller for samfundet, og vi må derfor under disse omstændigheder betragte overskuddet på statsregnskabet mere som en fare end som en fordel i den økonomiske politik, i alt fald så længe der sidder en regering, der har de anskuelser, som den nuværende har.

Den højtærede finansminister kom i sin fremsættelsestale ind på det spørgsmål, vi forledes drøftede her i tinget: hvorvidt større nye bevillinger bør gennemføres ved særskilt lov eller ved tillægsbevillingslov, og den højtærede finansminister kom til den slutning, at det ikke kan være afgørende, om det sker på den ene eller anden måde, og at der i alt fald ikke for, at det skal ske ved særskilt lov, kan anføres det argument, at finansloven herved kommer til at give et mere nøjagtigt billede af statens finanser. Ministeren brugte to argumenter: for det første, at udgifterne som følge af en særskilt lovs vedtagelse, når denne er vedtaget senere end finanslovsforslaget, alligevel ikke

kan blive optaget på den, og for det andet, at der på hvert års finanslov er afsat et beløb til dækning af eventuelle tillægsbevillinger.

Jeg kan naturligvis nok se, at det regnskabsmæssigt ikke gør nogen forskel, om en udgift er vedtaget ved en særlig lov eller af finansudvalget på forventet tillægsbevilling; men jeg tror dog, at den højtærede finansminister vil indrømme mig, at en regering er mere forsigtig med at fremsætte et egentligt lovforslag vedrørende udgiften, end den er med at gå formløst til finansudvalget med en anmodning om godkendelse af udgiften på forventet tillægsbevilling. Det er jo ikke det regnskabsmæssige, der interesserer her — eller rettere, det er ikke det rent bogholderimæssige; det er først og fremmest det forfatningsmæssige, men dernæst også den tilskyndelse til forsigtighed med udgifter, der vil komme, hvis større forslag — og forslag, der instituerer noget nyt — skal behandles i lovsform. I øvrigt forstod jeg da også, at vi alle var enige om, at i fremtiden skal større bevillinger, der instituerer noget nyt, og som er af almindelig, offentlig interesse, søges ved egentlige lovforslag.

Nej, grunden til statsbudgettets vækst er ikke manglende tilsyn, eller at der er udgifter, som man har glemt at afskaffe, men det er en klar og bevidst politik fra socialdemokratiets side for at drage det ene område efter det andet ind under statens herredømme. Derfor er det, vi får de store statsbudgetter. Men disse store budgetter rummer i sig selv farer. Det kan ikke være rimeligt, at så store områder af samfundets liv henlægges under politisk indflydelse. Jeg ved, at ingen her vil misforstå mig, når jeg siger, at der i det politiske liv undertiden er — og må være — andre hensyn at tage end de, der på et specielt område er strengt saglige.

Jeg mener også, at det er historiens lære, at jo videre man strækker den politiske magt ud over samfundets forskellige områder, jo mere har denne politiske magt en tilbøjelighed til at koncentrere sig på enkelte hænder. Der er ikke mange herinde, der ønsker en udvikling i denne retning, og derfor tror jeg, vi skulle være forsigtige med at brede det politiske livs indflydelse videre ud over

[Thestrup.]

samfundet, end det i øjeblikket er. Langt snarere tror jeg, vi burde søge en afvikling på en række felter.

De store budgetter har den fare, at de pålægger staten store forpligtelser. Vi har ingen garanti for, at vi kan vedblive at skaffe alle de penge, der kræves. Hvad vil der ske, hvis staten en dag ikke kan skaffe midlerne til folkepensionen, til den sociale forsorg eller til byggeriets finansiering? Jeg kunne tænke mig, at man, i alt fald fra nogle sider, ville svare, at i så fald kom staten til at overtage al erhvervsvirksomhed, således at vi fik en egentlig socialistisk stat. Det er muligt, at det ville gå sådan; men det er jo også muligt, at vi ville få et reaktionært diktatur. Det er måske endda det mest sandsynlige. Alle vi, der ikke ønsker nogen af delene, skal derfor være forsigtige med at lade staten påtage sig flere forpligtelser, end den allerede har. Og lad os dog afvikle dem, som vi uden skade kan afvikle; jeg tænker bl. a. på boligbyggeriets finansiering.

Det er rigtigt, som den højtærede finansminister anførte, at skattesatserne alt i alt har været uændrede, og at det er de stigende indtægter, der har klaret det for os. Men der er dog et forhold, der bør bemærkes, og det er, at med den stærke progression, vore skattesatser har, betyder stigende indtægter ikke blot stigende skatter rent absolut, men også forholdsmæssigt. Når en indtægt fordobles, svares der ikke blot dobbelt så meget i skat, men snarere 4 gange så meget, således at det er rigtigt at sige, at inflationen som sådan har betydet en ikke uvæsentlig forøgelse af skattebyrden. Og lad så være, at vi rent faktisk kan betale de store skatter; men forholdet er jo i alt fald det, at med de store skatter griber vi ind i og sætter vi snævre grænser for den investering, der er nødvendig, hvis vi skal klare den konkurrence, som den kommende tid utvivlsomt vil stille os over for.

Den høje regering taler så ofte om samarbejde. Vi vil hellere end gerne samarbejde, men vi vil ikke samarbejde om at udvide statens område og forhøje skatterne. Den dag — og på de områder — hvor den høje regering går den modsatte vej, vil den få at se, at der fra vor side virkelig er vilje til samarbejde.

Med disse bemærkninger kan jeg på mit partis vegne tilsige en velvillig behandling af det fremsatte finanslovsforslag.

Lannung: Jeg vil gerne indledningsvis slutte mig til det ærede medlem hr. Carl Petersens henstilling til den højtærede finansminister om en forhandling med finansudvalget om så tilnærmelsesvis som nu engang muligt at finde en linje med hensyn til, hvad der i almindelighed kræver særskilt lov, men en linje, der kan arbejdes efter i praksis.

Jeg skal i øvrigt begynde med et specielt punkt i statsrevisorernes betænkning vedrørende 4. revisionsdepartement. Hovedrevisoratet har efter den indtil den seneste tid gældende praksis haft adgang til at gøre sig bekendt med de af forsvaret indgåede kontrakter og normalt modtaget genparter til brug ved revisionen. Man har i en række tilfælde påtalt misbrug og uheldige forhold. Imidlertid har revisionsdepartementet i den sidst offentliggjorte beretning givet meddelelse om adskillige tilfælde, hvor man har været afskåret fra at udøve kontrol på betryggende måde; således har en af søværnets institutioner under påberåbelse af fortløbelighedshensyn i flere tilfælde ikke villet tilstille hovedrevisoratet genpart af større kontrakter med udenlandske firmaer. I ét tilfælde indtog institutionen det standpunkt, at den nærmere angivne kontrakt ikke kunne udlånes; hovedrevisoren kunne kun få adgang til at se kontraktens betalingsbetingelser igennem, men ikke dens øvrige indhold.

Loven bestemmer imidlertid, at hovedrevisorerne skal påse, at der ved forvaltningen af statens midler og driften af virksomhederne er taget skyldige økonomiske hensyn. Til gengæld berettiger loven dem til at forlange sig meddelt alle sådanne oplysninger og forelagt alle sådanne aktstykker, som efter revisionens skøn er af betydning for regnskabernes prøvelse.

Det er meget vigtigt både principielt og sagligt, at der ikke sker nogen indskrænkning i hovedrevisorernes lovbestemte adgang til nøje og i enkeltheder at studere statens regnskaber og administration. Da det drejer sig om en så højt betroet myndighed, må der kunne træffes de nødvendige forholdsregler for at sikre den lovbestemte

[Lannung.]

kontrol med militærets anvendelse af statens penge også i tilfælde, hvor militære sikkerhedshensyn gør sig gældende. Jeg deler ganske den konklusion, der blev fastslået i en ledende artikel i Berlingske Tidende — jeg beder om tilladelse til et kort citat —

„Kontrollen med anvendelse af statens midler kan ikke skydes bort af fortrolighedshensyn.

Det må være muligt at finde en ordning, som kan imødekomme både sikkerhedskravet og kravet om tilbundsgående revision“.

Da den ordning, forsvaret har tilbudt i den henseende — at dømme efter de af revisionen tagne forbehold — ikke synes fuldt ud tilfredsstillende, henstiller jeg, at den højtærede forsvarsminister vil have dette forhold under observation og drage omsorg for, at revisionsdepartementet fremover får fuldt tilfredsstillende arbejdsvilkår også i forhold til forsvaret.

Jeg kommer så til finansloven.

Hvad angår budgetreformen, er jeg så heldig at være medlem af det udvalg, der beskæftiger sig dermed, og jeg ser med forventning hen til den dag, da en mere systematisk og enkel opstilling af de forskellige ministeriers budgetter føres ud i livet. Det foreløbige resultat forekommer meget lovende ikke mindst i henseende til systematikken, og der sker en forenkling, men uden at man behøver at frygte, at finansudvalget eller de bevilgende myndigheders kontrolmuligheder begrænses på en uheldig måde. Tværtimod vil den større systematik og den mere enkle og rationelle opstilling i flere henseender allerede ved at forbedre sammenligningsgrundlaget også forbedre kontrolmulighederne.

Statsregnskabet for 1957-58 sluttede med et overskud på godt 600 mill. kr., medens overskuddet for indeværende år skønnes at blive ca. 450 mill. kr. og der for det kommende finansår har kunnet budgetteres et overskud på godt 400 mill. kr., og det for de 2 sidstnævnte finansårs vedkommende trods merudgifter ifølge den nye lønningsslov på 150 mill. kr. Hertil kommer så, at der på indeværende års budget, først og fremmest i det anslåede provenu for forbrugsafgifterne, rummes sådanne reserver, at nettostillingen må kunne forventes at

holde, selv om der kommer visse merudgifter til.

Det er på denne baggrund berettiget at fastslå, at den statsfinansielle stilling er god. Det er en stor tilfredsstillelse både for regeringen og for regeringsflertallet, navnlig i betragtning af de alvorlige vanskeligheder, der forelå, da regeringen trådte til. Alt i alt er der gjort et godt stykke arbejde, som regeringssamarbejdet, regeringen og regeringspartierne, fuldt ud kan være bekendt.

Da det budgetterede overskud er noget lavere end gennemsnittet for de foregående år, kunne man spørge, om det er af en rimelig størrelse. For at kunne besvare dette spørgsmål må man tage sit udgangspunkt i hele den økonomiske situation. Beskæftigelsen er i øjeblikket god, den er — hvad jeg skal komme tilbage til — bedre end på samme tidspunkt i de foregående år. Men som sædvanlig er det navnlig de faglærte arbejderes beskæftigelse, der er forbedret. Man må vel derfor sige, at beskæftigelsen ikke er bedre, end at det ud fra en beskæftigelsesmæssig synsvinkel kunne være ønskeligt at få den gjort endnu større, og ud fra denne synsvinkel må man komme til det resultat, at det er på sin plads at nøjes med det lidt mindre overskud.

Vender vi os dernæst til den meget stærkt forbedrede valutasituation, har et af midlerne, der har frembragt denne forbedring, været det overskud på budgettet, vi har holdt. At vi nu får lidt mindre overskud end før, må således trække udviklingen i retning af lidt større forbrug af fremmed valuta; men det må dog vel være rimeligt, at vi i den nuværende situation, hvor vor valutastilling er blevet så meget bedre, giver en lille lempelse til fordel for beskæftigelsen. Vi kan efter min opfattelse gøre det så meget roligere, som vi med den 3-årige lønoverenskomst, der blev indgået i foråret, kan regne med, at vi har fastlagt omkostningsniveauet for en så lang periode fremover, at en lidt lempeligere finanspolitik næppe vil have indflydelse på omkostningsniveauet og heller ikke på de priser, vi må holde over for udlandet.

Det forekommer mig derfor, at den økonomiske situation er sådan, at man godt kan tage den beskedne nedgang i overskuddet på drifts- og anlægsbudgettet. Det er så meget mere forsvarligt, som overskuddet

[Lannung.]

jo i forhold til hele vort budget er stort. Det kan vel også have in mente, at før i tiden var det jo driftsindtægter og driftsudgifter, man søgte at balancere. Nu er det det samlede budget, hvad der sikkert er en rigtigere fremgangsmåde, men det betyder jo også, at havde vi opgjort førkrigstidens budgetter efter efterkrigstidens metoder, ville vi dengang have haft et meget stort underskud, som altså nu er blevet ændret til et betydeligt overskud.

Jeg kan måske også sige det på den måde, at jeg beklager ikke, at den statsopsparring, der nu finder sted, er mindre end før, for så vidt som jeg stadig er af den opfattelse, at når stillingen tillader det, må den private opsparing så afgjort foretrækkes, fordi den giver det bedste grundlag for foretagsomhed, nyt initiativ med nye investeringer i erhvervene. Men da der for staten foreligger investeringsopgaver af et betydeligt omfang — hvad vel alle er enige om — er der brug for de 400 mill. kr., hvis staten ikke skal belaste det private kapitalmarked stærkere end nødvendigt og ikke skal fremme en uønsket udvikling.

Vi konstaterer med tilfredshed, at statens lånebehov i indeværende år, trods den nye lønningslov, har været af beskeden størrelse, og at der ikke er sket træk på nationalbanken.

Forskydningerne på drifts- og anlægsbudgettet for det kommende år er heller ikke betydelige, medens kapitalbudgettet møder med en stigning i nettoudbetalingerne på 400 mill. kr.

Men takket være den forudseenhed, den højtærede finansminister har lagt for dagen bl. a. ved konvertering af den bundne opsparing allerede i år, tvivler jeg ikke på, at finansieringsbehovet skal blive klaret uden alvorlige vanskeligheder.

Jeg er interesseret i, om den højtærede finansminister kan udtale sig om, i hvor høj grad industrien og erhvervslivet i det hele må skønnes at have udnyttet de nye regler om afskrivninger og investeringsfonds. Det er jo i vide kredse, også af folk, der ikke er regeringstilhængere, almindeligt anerkendt, at regeringen her har givet erhvervslivet en virkelig værdifuld håndsrækning, som det står til erhvervene selv at udnytte til størst

mulig konsolidering og til styrkelse af evnen til selvfinansiering. Det er jo — som jeg tidligere har understreget — af særlig afgørende vigtighed af hensyn til de nye markedsplaner og den i denne forbindelse herskende usikkerhed.

Jeg vil gerne tilføje, at det var med glæde, jeg så meddelelsen forleden fra Silkeborg om, at ungdommen foretrækker en større opsparing fremfor den mindre tillægsskat.

Den højtærede finansminister belyste på interessant måde de udviklingstendenser, der har præget statsfinanserne i de seneste år.

Medens de civile driftsudgifter i de sidste 4 år er vokset med 1 150 mill. kr. eller mere end den totale udgiftsstigning, er finansieringen af anlægsvirksomhed faldet med ca. 100 mill. kr., medens forsvarsudgifterne kun er øget med ca. 45 mill. kr. eller med andre ord mindre end pris- og lønstigningerne, hvad der jo indebærer en reel nedsettelse af forsvarsudgifterne.

Væksten i omkostningerne til skolevæsenet og den højere uddannelse udgør bortset fra lønforhøjelser omkring 175 mill. kr., samtidig med at investeringsudgifterne vedrørende den højere uddannelse og forskning for indeværende og kommende finansår vil komme på omkring 100 mill. kr. Jeg vil gerne understrege, at vi i mit parti anser de drifts- og investeringsudgifter, der vedrører ungdommens uddannelse, for nogle af de allervigtigste. Der er for os heller ingen tvivl om, at en stærkere indsats her, ja, for uddannelse og forskning i det hele, også er af den største værdi for den fremtidige erhvervsudvikling. Industrirådets direktør sagde forleden, at det er investeringer, der kan sidestilles med de materielle, og jeg mener, han har ret. Det kan ikke understreges stærkt nok, at skal Danmark med sin mangel på råstoffer og lignende ressourcer klare sig i de tider, vi går i møde, må det blive i kraft af befolkningens dygtighed og gode uddannelse, det være sig som ledere, teknikere eller arbejdere.

Jeg har med den største interesse set det samlede skøn, der nu er tilvejebragt vedrørende de kommende års investeringsprogram for den videregående uddannelse og forskning, og det ikke blot omfattende undervisningsministeriet, men også de for-

[Lannung.]

skellige fagministerier, der er ressort for undervisningsopgaver, såsom handelsministeriet og landbrugsministeriet.

Det er jo vigtigt at se planerne på disse områder i relation til og i sammenhæng med opgaver på andre felter, med andre ord at have en samlet oversigt eller investeringsprogram som udgangspunkt for vore overvejelser. Først derefter kan man opstille en vis indbyrdes prioritetsorden, et spørgsmål, jeg for øvrigt var nærmere inde på under finanslovdebatten i fjor. Det er derfor et meget betydningsfuldt fremskridt og en nydannelse, at man nu under det nuværende ministerium er nået frem til, at der udarbejdes sådanne samlede oversigter, så det til enhver tid for finansudvalget og andre myndigheder bliver muligt at sammenligne og skønne over den rigtige rækkefølge i investeringerne. Jeg regner med, at disse oversigter snart må komme finansudvalget i hænde tillige med alle nødvendige oplysninger. Jeg vil være taknemlig for en udtalelse herom.

Vi møder også som nytilkommende driftsudgift atomenergikommissionens. Jeg tror nok, jeg tør sige, at det var den almindelige mening, at det, vi forleden så under besøget på Risø, retfærdiggjorde den store investering. Der var vist fuld enighed om, at staten havde fået noget for pengene, dog med den undtagelse, at det fortsat er og bliver uforståeligt, hvordan den flagstang kunne koste så meget. Der var adskilligt, vi ikke forstod dernede, for atomteori er jo vanskelig, i hvert fald for jurister. Alligevel var det mest ubegribelige prisen på den flagstang.

Jeg noterede mig, at den første udbygning af Kastrup lufthavn i det kommende år vil medføre udbetalinger på ca. 65 mill. kr., og jeg må, som jeg før har fremført, mene — det gælder også i forholdet til venstre og de konservative — at dette er et virkelig godt eksempel på en virkelig produktiv, erhvervsfremmende investering. Statistikken godtgør uomstødeligt, at København nu indtager en nøglestilling i lufttrafikken og er blevet ikke blot Nordens, men hele Nordeuropas dominerende center for lufttrafikken. Rænglisten ser jo sådan ud, at medens Londons lufthavn i 1957 havde 116 000 starter og landinger, lå Rom, Paris og København

omkring de 50 000, København endnu en lille kende under, men langt over den store lufthavn Amsterdam og Bruxelles, Milano, Hamborg og Zürich, hvad der er særdeles tilfredsstillende.

Med hensyn til udviklingen i statens finansiering og investeringerne hilser vi med tilfredshed den betydelige lettelse i statens finansieringsforpligtelser med hensyn til boligbyggeriet. Vi føler os overbevist om, at med god vilje fra alle sider kan en rolig og stabil udvikling i boligbyggeriet opnås gennem en effektiv organisation af den private finansiering. I forbindelse med disse spørgsmål er der de sidste dage foregået en diskussion — det blev også omtalt af det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen og andre — om bestemmelsen i § 3 i lovforlaget om boligbyggeri, som gav finansministeren bemyndigelse til at foretage opkøb af obligationer for at imødegå eventuelle midlertidige stærke svingninger i kurs- og renteniveau.

Fra det radikale venstres side er der både under åbningsdebatten og ved behandlingen af lovforlaget om boligbyggeri udtalt betænkelighed ved denne bestemmelse, for så vidt angår dens eventuelle anvendelse ud over en kortere overgangsperiode. Jeg tror, at den offentlige meningsudveksling, der er foregået i denne sag mellem nationalbanken og regeringen, har været gavnlig for begge parter. I hvert tilfælde opnåedes der derved samstemmighed mellem regeringen og nationalbanken om, at den eventuelle anvendelse af § 3-bestemmelsen efter de tilsagn, nationalbanken her gav bl. a. om sin fremtidige belåningspolitik, skal ske i samråd med nationalbanken, og bestemmelsen vil nu blive ændret i overensstemmelse hermed.

Det forekom mig, at den af det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen udtalte frygt for, at man i sidste øjeblik før et finansårs udløb skulle komme til at smide alt for mange obligationer på markedet var mindre velbegrundet, vel konstrueret — for at sige det pænt — og ikke helt på højde med den personlighed, der afleverede den, bl. a. fordi den ærlig talt synes at bygge på den antagelse, at den højtærede finansminister er finanspolitisk analfabet, og det er dog ikke det, vi andre har stærkest indtryk af.

[Lannung.]

Det er mit håb, at andelsboligforeningerne kan komme til at indtage en betydelig plads i det samlede sociale byggeri. De frembyder nemlig den store fordel, at de med deres demokratiske styreform har bedre mulighed for hos boligindehaverne at skabe den interesse og medleven i ejendommens forhold, som kan sikre en fornuftig, billig og rolig forvaltning, bl. a. fordi man på en helt anden måde passer på ejendommen, er mere omhyggelig med ejendommen, når man selv er medinteressent. Således er det nu engang.

Vedrørende finansieringen af den skete udgiftsstigning vil jeg gerne understrege, at nettoresultatet for indkomst- og formueskatten for personer er blevet en ikke helt ringe lempelse af skattesatserne først og fremmest gennem de nye regler for beskatning af indkomststigninger, som det radikale venstre har interesseret sig så stærkt for. Alt i alt har skattesatserne i den 4 års periode, som den højtærede finansminister specielt har belyst, været uændrede eller lavere.

For mig er der ingen tvivl om, at når det i denne årrække har været muligt at finansiere betydelige nye udgifter, folkepensionen, den nye tjenestemandsløve, større anlægsudgifter, og det med nærmest lidt lavere skattesatser, skyldes det foruden begrænsningen af forsvarsudgifterne tilbageholdenhed over for nye krav og ønsker over for staten. Skal vi inden alt for længe nå til den skattelettelse, som vi meget ønsker i det radikale venstre, er det nødvendigt, at der fortsat holdes igen.

Da vi i det radikale venstre jo er stærkt interesserede i, at liberaliseringen stadig skrider fremad, vil jeg gerne spørge den højtærede handelsminister, om der nu ikke, navnlig fordi den nye opdeling i henhold til Bruxellesnomenklaturen åbner særlige muligheder derfor, kan ventes yderligere liberalisering.

Det vil sikkert interessere tinget at høre, hvordan det går med egnsudviklingsplanerne, og jeg henstiller til den højtærede handelsminister at give os en orientering derom. Jeg vil i denne forbindelse gerne fremhæve en egnsudvikling, der, om jeg så må sige, har dobbelt sigte og derfor har dobbelt begrundelse, og det er den i grænse-

landet. Jeg pegede i fjor på betydningen af at få noget i retning af et program syd som et modstykke til Program Nord, der allerede nu er langt fremme mod sin realisering. Tiden må være inde til nu at tænke på en effektiv egnsudvikling nord for grænsen. Der har været talende tal fremme, hvorefter indbyggertallet i Sydtdønder amt er steget fra 55 indbyggere pr. km² i 1939 til 69 i år, skønt det siden 1950 er faldet grundet på flygtningeomflytning. Heroverfor står vi i Tønder amt med 34 indbyggere pr. km² eller under det halve. Den fortsatte bortvandring af indtil 60 pct. af fødselsoverskuddet i Sønderjylland stilles på baggrund af Program Nord i særlig grell belysning.

Som vi længe har måttet konstatere, lider dansk landbrug stadig under urimelige restriktioner på vore gode venners markeder og under en på en tid, hvor man beskæftiger sig med europæisk arbejdsdeling, ganske irrationel subsidiepolitik. England ofrer jo, som vi ved, ikke mindre end omkring 6 milliarder kr. hertil om året.

Det siger sig selv, at vi i udenrigstjenestekommissionen må have opmærksomheden særlig henvendt på at støtte landbrugets afsætning og på, om der her kan findes nye veje. Dette må selvsagt ske i nøje kontakt med den betydningsfulde nydannelse, der nu er tilvejebragt, nemlig afsætningsrådet.

Jeg vil udtrykke min glæde over, at netop GATT for nylig har rettet søgelyset mod forskellige former for landbrugsprotektion og restriktioner over for landbrugshandelen, navnlig i de velstående industrilande, som er importører af forædlede landbrugsprodukter. Jeg går ud fra som givet, at regeringen i de fortsatte forhandlinger om disse spørgsmål inden for GATT vil gå stærkt ind for alle bestræbelser, der tilsigter en nedbrydning af denne overdrevne beskyttelsespolitik.

Det har ved flere lejligheder været fremhævet, at den støtte, man fra det offentlige yder landbruget med hensyn til indsamling og analyse af oplysninger om markedsforhold, er ført langt videre frem hos vore konkurrenter end herhjemme. Man har bl. a. peget på, at hele vor administrative opbygning på det område måske trænger til at tages op til prøvelse. Jeg vil gerne spørge

[Lannung.]

den højtærede landbrugsminister, om han ikke mener, at tiden er inde til at foretage en undersøgelse af, hvorledes hele landbrugsmarkedstjenesten er bygget op i andre lande, hvis eksportinteresser kan jævntillemmes med vore: Holland, Australien, New Zealand og Canada. Det er muligt, at man vil finde, at vort system endnu er noget underudviklet.

Jeg har sikret mig en opstilling over Danmarks bidrag til internationale organisationer omfattende bl. a. Europarådet, OEEC, FN og FNs udvidede tekniske bistandsprogram til de mindre udviklede områder. Den viser, at Danmarks bidrag er 4 mill. kr. i øjeblikket. På dette ene punkt er vi endog gerne villige til at gå til højere udgifter end budgetteret, såfremt vi kunne enes med andre om en større indsats på dette vigtige punkt. Vi tror, at det ud over det afgørende humanitære hensyn for den vestlige verden både politisk og militært er en forsvarsforanstaltning, som bliver mere og mere påkrævet, efterhånden som slagmarken i den kolde krig i stigende grad flyttes til de nye nationer i Asien og Afrika.

Lad mig tilføje, at jeg stadig gerne ser den dag, da bidraget til Europarådet og OEEC er et og det samme, fordi vi har fået ét stærkt og effektivt europæisk organ i stedet for to, hvis effektivitet og betydning kan diskuteres.

Medens jeg er ved disse poster, vil jeg gerne konstatere, at budgettet for Grønland nu er nær de 55 mill. kr., hvortil kommer 33 mill. kr. i anlægsudgifter samt en lånebevilling, som søges forhøjet til 10 mill. kr., hvad der er udtryk for en socialpolitisk indsats af en sådan størrelsesorden for vort mindst udviklede område, at vi i høj grad kan være den bekendt over for verden. At der samtidig bør udvises al rimelig økonomi med midlerne, siger sig selv.

Må jeg endvidere sige, at jeg er noget bekymret over, hvad vi hører om det stærkt stigende alkoholforbrug deroppe. Det ville

interessere mig, om den højtærede minister ville udtale sig om dette spørgsmål.

Medens vi er ved Grønland, vil jeg også minde den højtærede minister for Grønland om, hvad jeg i fjor sagde om ønskeligheden af snart at få udstedt den kongelige anordning, hvorefter valg til folketinget kan gennemføres ikke alene i Vestgrønland, men også i Nord- og Østgrønland, et spørgsmål, som vi alle interesserer os for.

Den tidligere inspektør for Østgrønland, en både menneskeligt og nationalt højt fortjent ven af Østgrønland, kaptajn Ejnar Mikkelsen, har henvendt sig til mig nogle gange, fordi han er dybt bekymret over oprettelsen af en amerikansk base med radarstation på Kulusukøen, Kap Dan, der bebos af ca. 300 østgrønlændere, som får basen nær ind på livet med kun et par kilometers afstand. Jeg forstår hans bekymring, men det er for mig uforståeligt, at det ikke på den 1 000 km lange kyststrækning mellem Scoresbysund og Angmagssalik skulle være muligt at finde et passende sted, som ikke kommer for nær ved nogen af de relativt få og små østgrønlandske boplads. Efter hvad der foreligger for mig, er Angmagssaliks distriktsråd ikke blevet spurgt om sit syn på denne sag, inden anlægget på Kulusuk blev påbegyndt, hvad der principielt ville have været rimeligt og ønskeligt, da Angmagssalik jo ikke hører under det vestgrønlandske landsråd. Jeg forstår, at ca. 400 mand eller flere, for en dels vedkommende amerikanere, skal beskæftiges ved radarstationens og flyvepladsens opførelse i nogle år, og at der derefter skal stationeres ca. 30-40 fastboende amerikanere på basen. Erfaringerne viser jo, at sådant naboskab til en grønlandsk boplads alt for let fører til uheldige forhold. Det ærede medlem fra Grønland hr. Elias Lauf har haft lejlighed til ved selvsyn at konstatere dette på et tidligere tidspunkt.

Det er af disse grunde kaptajn Mikkelsens bestemte opfattelse, at enten må amerikanerne opgive at bygge radarstationen på

[Lannung.]

Kulusuk og finde et andet sted på den 1 000 km lange strækning, eller også bør den østgrønlandske boplads flyttes bort fra det efter hans opfattelse uheldige naboskab.

Jeg vil gerne sige, at personlig synes jeg, det sidste af mange nærliggende grunde må være den mest uønskede udvej. Jeg holder ikke af tanken om at flytte for meget rundt på grønlænderne af hensyn til amerikanerne eller andre. Det kunne vel i betragtning af de særlige omstændigheder gå med hensyn til Thule, men det bør gentages mindst muligt. Hvis radarbasen imidlertid ikke kan flyttes eller det nu vil medføre en urimelig bekostning, henstiller jeg meget, at det i hvert fald søges ordnet sådan, at anlæg af radarstationen foretages alene af danske, og i særdeleshed at betjeningen deraf, når den kommer i funktion, bliver dansk, således at den og dens mandskab kan være under fuld dansk kontrol. Jeg vil være taknemlig for en nærmere udtalelse af de højtærede ressortministre, formentlig den højtærede udenrigsminister og ministeren for Grønland.

Med hensyn til forsvarsudgifterne regner jeg med, at der i finanslovsforslaget kun er tale om en rent foreløbig markering, hvor man dog selvfølgelig har fastholdt besparelsen på de 60 mill. kr., vi fik gennemført i fjor, og som også venstre gav tilslutning til. Vi venter, at vi nu snart kan nå til en fordomsfri, mere rationel og forenklet ordning med en kortere tjenestetid, 10-12 måneder, i stedet for den nuværende ordning, som tiden og udviklingen er løbet fra, så den i dag betyder spild af tid og penge. Forhåbentlig når vi også til en bedre udnyttelse af den militære tjenestetid i uddannelsesmæssig henseende, herunder også, hvor det er muligt, en uddannelse, der senere kan være til gavn for de pågældende i deres civile erhverv.

Vi forventer, at en overvejelse med deraf følgende revision af hele spørgsmålet om de militære rådighedstillæg og lignende tillæg, herunder spørgsmålet om, i hvilket omfang det overhovedet er rimeligt at yde sådanne tillæg, snarest bringes til vejs ende. I øjeblikket andrager sådanne tillæg ca. 12 mill. kr. årligt.

For hærens vedkommende finder jeg posten udstationering, udkommando, for-

flyttelser, rejser m. v. opført med 19 mill. kr., for søværnet 9,5 mill. kr., for flyvevåbnet ca. 16 mill. kr., for hjemmeværnet omtrent 1,8 mill. kr., tilsammen ca. 46 $\frac{1}{4}$ mill. kr. I denne forbindelse er jeg interesseret i at vide, om man ikke påtænker at få f. eks. nogle af flyvestationerne og flåde-baserne gjort til såkaldte faste tjenestesteder — det, vi andre vist kalder garnisoner — og kan spare væsentlige beløb derved.

Der hersker i befolkningen den udbredte, men forhåbentlig ugrundede forestilling, at der i militæret ødsles med benzinen. Det påstås, at man før en periodes eller termins udløb ligefrem sætter ind på at få kørt benzin op for, som det menes, at undgå at få sat kvantummet ned i næste omgang. Vi har så tit mødt denne opfattelse i befolkningen, at vi i mit parti er enige om at bede den højtærede forsvarsminister om nærmere at oplyse, hvorledes det forholder sig med militærets benzinformbrug, og navnlig om den nævnte forestilling savner ethvert grundlag, hvad jeg håber.

Må jeg benytte lejligheden til at spørge den højtærede forsvarsminister, om volderterranet på Christianshavn, der strækker sig fra Bådsmadsstrædes kaserne til Quintus nær Refshaleøen og marinestationen og er af sjælden og ejendommelig skønhed og rummer gamle bygninger fra Christian den Femtes tid, nu ikke kan åbnes. Det har længe været et varmt ønske fremfor alt for enhver god christianshavner at få åbnet dette voldstykke til fredelig park og spaderesti.

Statsgælden til udlandet er fra 1952 nedbragt fra 1 936 mill. kr. til nu 1 076 mill. kr. eller med 860 mill. kr. Den samlede danske statsgæld var efter en opgørelse, jeg har fået, pr. 31. marts 6 milliarder kr., svarende til 25 pct. af vor nationalindkomst, medens den svenske pr. 30. juni var 18,3 milliarder kr. eller 44 pct. af nationalindkomsten og den norske 8 milliarder kr. eller 40 pct. af nationalindkomsten, i alle tilfælde taget fra 1955. Da tallene varierer lidt fra en tidligere opgørelse, vil jeg gerne som kilder angive „Danske Statslån“, „Riksgældskontoret“, Stockholm, og „Kingdom of Norway“ 1958, men helhedsbilledet vil trods variationer være rigtigt.

Jeg skal til afslutning fremsætte enkelte økonomiske og finansielle betragtninger af mere almindelig karakter.

[Lannung.]

Finanslovsforslagets første behandling i fjor stod i overenskomstforhandlingernes tegn, og jeg var med til at appellere til parterne på arbejdsmarkedet om at søge en sådan udgang af deres forhandlinger, at det også tjente helhedens tarv, derunder beskæftigelsen, og ikke skadede den opnåede økonomiske ligevægt. Det radikale venstre fik ikke i forfjor gennemført sit samordningsforslag, fordi både venstre, de konservative og socialdemokraterne ikke kunne tiltræde. Så meget mere grund var der til at påskønne, at der fra regeringens side på grundlag af den økonomiske sagkundskab, den råder over, forelå en upartisk og nøgtern redegørelse for landets økonomiske situation både gennem den forudgående regeringserklæring og finansministerens udtalelser i fremsættelsestalen. Det stod nu til alle parter at handle i overensstemmelse med denne autoritative vurdering af landets hele økonomiske og erhvervsmæssige stilling. Det er mig en glæde at konstatere, at også arbejdsmarkedets faktorer drog konsekvensen af samordningens nødvendighed og sluttede med et resultat, der tog hensyn til helhedens interesser, nødvendigheden af balance mellem krav og bæreevne af hensyn til landets økonomi. Regeringens bestræbelser for at søge de forskellige kræfter i samfundet koordineret bar altså frugt. Vi fik en 3-årig overenskomst, som gav rimelig arbejdsfred og arbejdsro. Enhver, der f. eks. har med industrien at gøre, ved, hvor meget det betyder, at der bliver en længere periode med fuld arbejdsfred, en periode, der hverken forstyrres af afsluttende forhandlinger eller forhandlinger, der påbegyndes.

Lad os se på udviklingen derefter og på stillingen i dag. Det er ubestrideligt, at det forløbne år har bragt en betydelig økonomisk og finansiel konsolidering. Valuta-beholdningen har mere end rundet milliarder, i dag kommer der yderligere 100 millioner til, og selv om der er adskilligt tilbage, før vi valutamæssigt kan føle os sikre, er det dog landets hidtil største valuta-reserve.

Jeg mindes endnu tydeligt, at det ærede medlem hr. Thestrup, min udmærkede kollega i finansudvalget, ved første behandling af finanslovsforslaget i fjor udtalte, at man måtte

„erkende, at der er sket en formel bedring i valutastillingen, navnlig da i forhold til juni, formel siger jeg, fordi vi vel må frygte, at den modvirkes eller ophæves af en nedgang i lagerbeholdningerne.“

Jeg forstod, at det ærede medlem i dag vil erkende bedringen også som reel. Det ærede medlem nikker; det takker jeg meget for.

Efter en lang periode med lave obligationskurser og en meget stram likviditet i banker og sparekasser er stillingen også her forbedret, således at kursstigningen på obligationer har bragt den effektive rente ned med over 1 pct. siden sidste sommer, og vi har fået en betydelig lettelse af likviditeten. I sidste halvdel af april kom nationalbankens diskontonedsættelse fra $5\frac{1}{2}$ pct. igennem ca. 4 år til 5 pct. og nu $4\frac{1}{2}$ pct. Samtidig havde den førte politik sikret et som helhed nogenlunde stabilt prisniveau. Det af mange inflationsårs stærkt stigende priser ødelagte klima for opsparing i pengeform er afløst af ny tillid og har givet stigende indlån og opsparing.

Som andre resultater af regeringens politik vil jeg gerne slå fast, at der trods alt, hvad der er påstået, er sket en betydelig forøgelse af investeringer i erhvervene, at der er mindre arbejdsløshed, og at produktiviteten trods nedsættelse i arbejdstiden udviser et tilfredsstillende billede. Jeg håber, at det nye kreditinstitut for industrien kan medvirke til en yderligere udbygning af vor industri. Den fremgang, jeg her har nævnt, er endda sket på baggrund af den internationale konjunktursvækkelse med dens afdæmpende virkninger for den økonomiske aktivitet.

Der er indtruffet den højst bemærkelsesværdige situation, at Danmark sammen med Vesttyskland er de eneste lande i Vesteuropa, hvis eksport fremdeles er i stigen. Dette har alt sammen i betydelig grad øget udlandets tillid til dansk økonomi. Lad mig over for visse oppositionsblades letfærdige og uansvarlige agitation, der måske kan gavne medlemsprotokollen, eventuelt også abonnementsprotokollen, men i hvert fald ikke landets interesser, minde om, at det sidste foreliggende statistiske materiale tydeligt dokumenterer dette.

Det igangværende erhvervsbyggeri, kontor- og butiksejendomme samt fabrikker og

[Lannung.]

værksteder, er, som det siges, steget meget stærkt, nemlig 49 pct. eller praktisk taget en halv gang. Produktions- og beskæftigelsesindekset for industrien er i de sidste måneder højere end i de tilsvarende måneder i 1956 og 1957, og tager vi en industri som jern- og metalindustrien, der omfatter de eksporterende skibsværfter og maskinfabrikker, er situationen bedre end i 1956 og 1957 for alle de sidste 4 måneders vedkommende. Produktionsindekset er i begge tilfælde oppe på 114 ultimo oktober — det sidste tal, der foreligger — trods nedsættelsen af arbejdstiden.

Arbejdsløshedstallet viser siden foråret et meget glædeligt fald, sammenlignet med den tilsvarende periode i de to foregående år.

De kendsgerninger, jeg har fremført, er trods al agitation fra venstre og konservative sandheden, og den må da have sin interesse for visse oppositionsblades vedkommende — i hvert fald nyhedens. Fremgangen er så meget mere imponerende for investeringernes vedkommende, som den viser — hvad der må påskønnes — at man ikke holder sig tilbage trods den usikre situation med hensyn til markedsplaner o. s. v.

Det er nu en hovedopgave for os alle, at de opnåede resultater, den forbedrede valutastilling, den økonomiske stabilitet og den øgede foretagsomhed, bevares og ikke sættes på spil gennem øget forbrug, det være sig vort privatforbrug eller statens. Den gunstige udvikling må ikke forlede statsstyret til letsindighed.

Det er betryggende, at vi nu virkelig har en valutareserve som stødpude over for kommende begivenheder; det giver regering og lovgivningsmagt større handlefrihed, når konjunkturerne eventuelt atter går os imod. Det giver også muligheder for visse lempelser i den økonomiske politik, men det radikale venstre finder som sagt — og er enig med regeringen i — at vi ikke som efter tidligere valutakriser skal give los i en grad, der skaber risiko for, at vi atter mister taget i den økonomiske situation og giver slip på det, der er vundet. Vel er vor valutabeholdning den største, vi hidtil har haft, men den er kun beskedne i forhold til størrelsen af vor vareomsætning med udlandet, deri er vi ganske enige. Der skal ikke meget til,

for at billedet kan vende, og selv mindre udslag kan ramme vore reserver hårdt. Konjunkturlinjen er stærkt svingende i USA, for nylig i stor opgang, nu feberanfald, om jeg så må sige, i Wall Street og 4 millioner arbejdsløse foran vinteren. Der vil også i den kommende tid fremkomme krav fra mange sider, som begrundes med, at nu er situationen lysere. Her må regeringen have styrke til at stå imod.

Den økonomiske verdenssituation er usikker, og Danmarks stilling er udsat. Vi kan ikke være trygge med hensyn til eksportpriserne for vore landbrugsvarer, og det er også usikkert, om verdenskonjunkturerne i den kommende tid ikke i høj grad vil begrænse industrieksporten eller eventuelt medføre stigning i råstofpriserne, og hertil kommer endelig, at udfaldet af forhandlingerne om de europæiske og nordiske markedsplaner er uafklarede og virkningerne for Danmark ukendte. Det er derfor med tilfredshed, at jeg noterer den højtærede finansministers udtalelser om at ville holde igen med hensyn til øgede udgiftsbevillinger, som der er mulighed for at udsætte, og jeg vil gerne i finansudvalget bidrage til, at finansministeren kan fastholde denne linje. Hertil hører også, at statens anlægsudgifter i så stort omfang som muligt må føres over på de produktive områder. Vort ledemotiv må i øvrigt være, at nye udgifter som hovedregel kun kan iværksættes i den udstrækning, der gennem besparelse af andre udgifter kan skabes dækning derfor.

Det kan ikke nægtes, at der begynder at fremkomme mange krav, der har været tilbageholdt under tidernes tryk. Jeg vil ikke et øjeblik bestride, at de i sig selv kan være berettigede, men jeg vil alligevel indtrængende henstille, at vi vælger og vrager og holder mest muligt igen, indtil vi gennem en styrkelse på de produktive områder får bedre råd til en virkelig indsats også på de andre felter. Faktorernes orden er her af afgørende vigtighed. Det tjener regeringen og regeringsflertallet til ære, at man ikke trods oppositionens lokketoner som de foregående regeringer har givet efter for fristelsen og opgivet eller slækket på saneringsbestræbelserne for tidligt. Forudsætningerne for det økonomiske langtidspå program må målbevidst fastholdes, selv om det kræver mod og ansvarfølelse.

[Lannung.]

Selv om vi nok så meget ønsker en skattnedsættelse, må det siges, at for tidlig skattnedsættelse eller udækket stigning i statens udgifter vil kunne fjerne forudsætningerne navnlig for den lempeligere pengepolitik, der skal lette rationaliseringen, moderniseringen og udbygningen af vort produktionsapparat, og den vil kunne tage grundlaget bort fra den sanering og stabilisering, der er så godt i gang.

Det er afgørende vigtigt derfor, at vi holder fast ved den indledte politik. Der kræves fortsat ro og fasthed i ledelsen og dermed stabilitet og tillid til vor økonomi og det rette klima for nyt initiativ, nye investeringer og produktion til styrkelse og udbygning af vort erhvervsliv også med henblik på de store årgange af unge, der skal finde en arbejdsplads. Det er altid vigtigt, men det er ligefrem vitalt i det tidehverv, vi står i, med usikkerhed om markedsplanerne, hvor kun ét er sikkert, at vi kan komme ud for hårdt vejr og få brug for al vor konkurrenceevne.

Lad mig endelig understrege, at det forekommer mig meget løfterigt, at der i erhvervslivet spores et tiltagende initiativ og stærke ønsker om erhvervsmæssigt at udnytte den indvundne konsolidering af landets økonomi. Det er ligeledes glædeligt, at der i befolkningen er en stigende forståelse af den store betydning, det må tillægges, at der består et tillidsfuldt samarbejde mellem erhvervslivet og de offentlige myndigheder.

J. M. Pedersen: Efter at den højtærede finansminister og de foregående talere så grundigt har behandlet beløbene på finanslovsforslaget, skal jeg undlade dette og holde mig til nogle enkelte betragtninger. Indtægtsstigningerne på budgettet skyldes udelukkende de naturligt stigende indtægter hos befolkningen, ikke nye skatter. På udgiftssiden gør lignende forhold sig gældende; jeg tænker her på lønstigningerne som følge af de nye overenskomster og på den nye lønningsslov, som især har medført de store stigninger. Folkepensionsloven, som blev gennemført for et par år siden, har krævet ret betydelige beløb. Som det ærede medlem hr. Thestrup lige var inde på det: den har krævet betydelig

store beløb, end de fleste havde troet, og betydelig større beløb, end det vist var forudset ved lovens gennemførelse. Nu vil alle, der har nået den pågældende aldersgrænse, hæve deres folkepension; det er der ikke noget at sige til. Mit parti har netop ved behandlingen af lovforslaget advaret derimod og påpeget, at det ville medføre større udgifter, end man i og for sig regnede med, for nu måtte man gå ud fra, at alle ville hente pensionen. Det er ikke som med aldersrenten; den var der mange der generede sig for at hente. De velhavende henter også pensionen, selv om de ikke har brug for den, og det må man finde sig i, når det er tilladt, men det er derfor, beløbet er blevet så stort, som det kan ses på vort budget. Alt sammen er det udgifter, som skal dækkes i henhold til bestående love og overenskomster, og som må bevilges. Lov er lov, og lov skal holdes.

Jeg konstaterer med tilfredshed, at både stigende indtægter og stigende udgifter følger en nogenlunde naturlig udvikling her i samfundet.

På Grønlandsministeriets budget, som lige er blevet omtalt af det ærede medlem hr. Lannung, er der også en væsentlig forøgelse. Det er rigtigt nok, som det ærede medlem siger, at det er et lille samfund deroppe, som trænger til at støttes og hjælpes fremad, men man må vel også være en lille smule betænkelig ved et forsøg på at løfte så primitivt et samfund op på det kulturstade, vi har nu. Jeg er noget betænkelig ved de store udgifter, vi har deroppe, og vil meget henstille til den højtærede minister for Grønland, at der holdes lidt igen på udgifterne til Grønland.

På indenrigsministeriets, socialministeriets og undervisningsministeriets konti har vi de største stigninger. Stigningerne skyldes, ud over hvad folkepensionsloven medfører, hovedsagelig udgifter til sygehuse og hjem for syge, gamle, invalider og vanføre og anstalter for sindssyge og åndssvage, i det hele taget udgifter til hjælp for de samfundsborgere, som uden egen skyld ikke er i stand til at klare sig selv. Det er en samfundsopgave, som vi har pligt til at løse.

Angående anlægsudgifterne stilles der som følge af den stigende produktion og vareomsætning og den forbedrede økonomi

[J. M. Pedersen.]

større og større krav til veje, færger o. lign. Af hensyn til fremtiden bør disse opgaver løses, herunder også færdiggørelse af den nye lufthavn i Kastrup, der for øvrigt nu viser et stigende overskud. Som det ærede medlem hr. Lannung fremhævede, har vi den glæde at have en lufthavn, som ligger i en høj klasse i forhold til andre lufthavne.

Forbedringer af produktionen såvel inden for landbruget som inden for industrien må støttes; jeg tænker her bl. a. på udgifterne til atomstationen, landbohøjskolen og hele det videnskabelige veterinære område. Det er af betydning, at produktionen kan stige i takt med befolkningstallet og helst noget hurtigere, da det er betingelsen for en forøget levestandard.

Derimod synes jeg, der må kunne findes frem til besparelser på en række områder. Har vi ikke en del overflødige kontrolanstaltninger? Jeg tænker her bl. a. på statsprøvestationerne for landbrugsmaskiner. Landbrugsmaskinerne er i forvejen gennemprøvet af fabrikkerne, og den hårde konkurrence og forbrugernes evne til selv at finde frem til de bedste maskiner gør efterhånden denne statsundersøgelse overflødig. Det samme gælder statens husholdningsråd o. lign. Er der nogen, der ønsker disse institutioner opretholdt, må de selv betale og ikke påtvinge andre disse udgifter.

Overdrives fredningen af gamle bygninger ikke, og pålægges der ikke ved disse fredninger de kommende generationer udgifter til noget, som de måske ikke er interesseret i?

Ved første behandling af finanslovsforslaget i fjor omtalte jeg de store udgifter til aften-skoleundervisning og pegede da på det meningsløse i, at man betaler undervisning for befolkningen helt fra det syvende år, til de er halvfyrdeds år eller mere. Jeg pegede særlig på udgifterne til undervisning i de forskellige hobbyfag, som jeg synes de interesserede selv må betale. Der er vist ikke rørt ved det område, og jeg vil derfor spørge, om det ikke kan lade sig gøre at finde frem til en besparelse her.

Endvidere har staten en del institutioner med både indtægter og udgifter. Var der ikke en mulighed for, at disse institutioners indtægter kunne forøges, så deres økonomi hvilede i sig selv? Jeg tænker her på insti-

tutioner som assistenshuset og statsprøveanstalten.

Med hensyn til ministeriet for offentlige arbejder har jeg på statsregnskabet lagt mærke til, at der sidder et par og tredive kommissioner. Er det ikke nødvendigt at kigge lidt på, om disse kommissioner, af hvilke mange har siddet i mange, mange år, kunne få deres arbejde gjort færdigt, og om ikke nogen af dem er overflødige? De betyder en udgiftspost på 334 000 kr.

Den formindskelse af statens udlånsvirksomhed, som er gennemført i de sidste år, hilser vi med tilfredshed, og vi er også tilfredse med, at vi har været med til at nå frem til fremsættelsen af forslag til en ny boliglov, der yderligere vil overflødiggøre statsfinansiering og flytte finansieringen over på de private pengeinstitutter, hvis naturlige opgave det er at finansiere byggeriet. Det er mit håb, at pengeinstitutterne, der med rette har været utilfredse med, at staten i så mange år har taget denne opgave fra dem, nu vil påtage sig opgaven. Med den meget betydelige forbedring af vor økonomi, som er resulteret i en stærkt forøget opsparing, indsat i banker og sparekasser, har disse en mulighed for at påtage sig denne opgave, og de bør nu kende deres besøgstid. Sker det, vil det give beskæftigelse, og i forbindelse med det fremsatte forslag til lov om leje, der bringer os et godt skridt frem mod et tiltrængt frit boligmarked, er der ikke tvivl om, at bolignøden snart vil synge på sit sidste vers.

Vi må arbejde os ud af den socialiseringspolitik, der medfører, at staten gennem indkomstskatter beslæglægger større og større dele af befolkningens arbejdsindtægter og gennem formueskatter større og større dele af den eventuelle opsparing. Det er jo den mest hårdhændede socialisering, en socialisering, som blev indført af partiet venstre i 1903, og som de borgerlige partier stadig kæmper en fortvivlet kamp for at bevare. Vi hører daglig i denne tid, da den nye huslejelov er under debat, kritik af, at grundskylden foreslås inddraget til fordel for samfundet som samfundsskabte værdier, og at der samtidig gives lettelse i indkomstskatterne. Indkomsten er og bør være personlig ejendom; den bør sikres den person, som har skabt den, og ikke socialiseres, således som de borgerlige partier stadig

[J. M. Pedersen.]

kræver det. Det er et indgreb i den personlige frie og ukrænkelige ejendomsret. Vi må nå frem til at respektere ejendomsretten, hvis princip er, at det, du har skabt, er dit, og det, jeg har skabt, er mit, og det, som alle har skabt i fællesskab, tilhører alle og bør bruges til afholdelse af de fælles udgifter.

Min konklusion er, at vi må nå frem til en inddragelse af grundrenten, så byggegrunde kan fås på jordrentevilkår uden købesum, ligesom husmændene kan få jord i henhold til jordrentelovene af 1919. Der må som følge af pengeregigheden og rentesænkningen gives større og billigere lån. Boligmassen må udnyttes bedre under fuld frihed. Det vil give større beskæftigelse i byggeindustrien, mindre arbejdsløshed og mindre tilskud til arbejdsløshedsunderstøttelse, og når flere kommer i arbejde, er der flere til at betale skatterne med det resultat, at skatteprocenten kan sættes ned. Det vil få en heldig virkning på pristallet, så vi kommer et skridt nærmere det ønskede mål, en stigning i reallønnen.

På det byggemæssige område er det ikke alene boligproblemet, der skal løses, og ikke alene sanering i byerne, der er tiltrængt; også en løsning af spørgsmålet om landbrugsbyggeri, byggeri til industri og håndværk, ja, selv butikksbyggeri er hårdt tiltrængt.

Den meget betydelige forbedring af vor økonomiske situation, der i det sidste halvandet år har fundet sted i form af en valutastigning på ca. 1¼ milliard kr., skyldes for en stor del den gunstige udvikling med prisfald på vore importvarer. Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var inde på dette, og jeg vil give det ærede medlem ret i, at der er ingen tvivl om, at en betydelig del af stigningen i vor valutabeholdning skyldes indekstallets fald samt det forhold, at vi har kunnet forsyne vore lagre med varer, købt hjem for et mindre beløb end ellers. Her finder vi en del af forklaringen på den store valutastigning, men om det drejer sig om 200 mill. kr. eller 400-500 mill. kr., er jeg ikke i stand til at gøre op.

Vi ser nu de gavnlige virkninger af de nødvendige love, som blev gennemført i junisamlingen 1957 lige efter denne regering

medvirkende til at skabe orden i den offentlige økonomi. Afgiftslovene har givet de forventede indtægter til imødegåelse af det daværende finansieringsbehov, og takket være det forhold, at disse afgifter blev holdt uden for pristallet, er kapløbet mellem priser og lønninger blevet hæmmet.

Der er for tiden megen diskussion om, hvorvidt regeringen kan tage noget eller intet af æren for den forbedring i vor valutastilling, der har fundet sted igennem det sidste års tid, ja, selv den højtærede finansminister, som vi havde fornøjelsen at høre og se i fjernsynet for ikke så forfærdelig længe siden, var så beskeden med hensyn til at tage æren for fremgangen, at nationalbankdirektør Svend Nielsen gjorde den højtærede finansminister opmærksom på, at han var for beskeden, for regeringen med finansminister Kampmann i spidsen for vor økonomi havde en stor andel i de fremskridt, der var sket. Forbedringerne er nemlig en følge af de meget omdiskuterede stabiliseringslån, som skaffede dækning for resten af det finansieringsbehov, som var til stede i tiden omkring valget. Før oppositionen fremførte det, var vi opmærksomme på, at disse lån kunne få uheldige virkninger på den ellers så nødvendige investering og opsparring, og det var derfor, lovene om skattefri investeringsfonds og om betydeligt forbedrede afskrivningsregler blev gennemført. Disse love har også virket efter deres hensigt, og et enigt erhvervsliv priser dem i høje toner og roser dem som de bedste love, der er blevet gennemført på disse to områder.

Ifølge Statistiske Efterretninger nr. 24 af 17. november 1958 er indlånene i samtlige forretningsbanker steget fra 403 mill. kr. i 1955-56 til 542 mill. kr. i 1956-57 og til ikke mindre end 948 mill. kr. i 1957-58, altså mere end en fordobling på 2 år. Sparekassernes indlån er steget fra 223 mill. kr. til henholdsvis 297 mill. kr. og 430 mill. kr., også ca. en fordobling. Det er et bevis for, at den propaganda, oppositionen driver, og som går ud på, at disse stabiliseringslove har ødelagt opsparringen, ingen steder hører hjemme. Tallene taler deres tydelige sprog. Det er interessant at konstatere, at opsparringsforøgelsen, efter at disse love er blevet gennemført, er større end nogen sinde før, og det endda på trods af en opposition, som blev ved med næsten at skræmme folk fra

[J. M. Pedersen.]

at tage fat på opgaverne, skræmme dem fra at spare op.

Den forbedring, som er indtrådt i pengeinstitutternes likviditet, er heldigvis nu resulteret i en afløsning af den igennem mange år førte hårde kreditindskrænkning, som det var meget svært for erhvervslivet at komme igennem. Man oplever nu, at bankerne næsten konkurrerer om at få lånt deres penge ud, hvad der jo gavner produktionen og beskæftigelsen, og glædeligvis kan der nu også ses et betydeligt fald i arbejdsløshedsstallet.

Det betydelige valutaoverskud, som vi nu har, er vi glade for, men det spørgsmål kan melde sig, om vi ikke trænger til nye konkurrencedygtige industrier og eksportforetagender. Et valutaoverskud er intet mål i sig selv. Alt i alt må vi have lov til at sige, at stillingen i Danmark er betydeligt forbedret i det sidste halvandet år, men naturligvis skal vi videre endnu. De nye forhold, der vil blive en realitet ude i Europa, hvad enten vi får frihandelsområde eller ikke, vil fortsat kræve øget indsats af vort erhvervsliv, og denne øgede indsats gøres bedst under den størst mulige frihed; her må linjen være fortsat offentlig sparsommelighed og størst mulig frihed for det private initiativ, der langt bedre end den almægtige stat kan løse disse problemer, når blot vi politikere giver det friheden til at udfolde sig.

Med disse bemærkninger kan jeg tilsige mit partis velvillige behandling af lovforslaget i udvalget og vor støtte til dets gennemførelse.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Folketingets næste møde afholdes i dag kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning angående folketingets ombudsmands beretning for året 1957.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om investeringsfonds.

4) *Fortsættelse af første behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1959 til 31. marts 1960.

Mødet hævet kl. 12²⁰.

25. møde.

Onsdag den 3. december kl. 14.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Per Federspiel* til ministeren for Grønland:

„Finder ministeren det hensigtsmæssigt og stemmende med grundsætningen i artikel 6 i overenskomsten af 1951 om Grønlands forsvar, at en radarstation anlægges i Angmagssalikdistriktet i umiddelbar nærhed af bopladsen Kulusuk?

Agter ministeren i benægtende fald at tage skridt til en ændring af dette forhold?“

Per Federspiel: Den fornemste opgave for dansk statsvirksomhed i Grønland er at tilvejebringe de fornødne muligheder for, at den grønlandske befolkning uden at miste sit særpræg og uden at risikere den proletarisering, der har været andre kolonifolks lod, kan tilpasses nutidens praktiske forhold. Den frigørelse af grønlænderne fra formynderskabet, som vi i Grønland efter krigen har gennemført, må derfor forudsætte, at de danske myndigheder træffer de foranstaltninger, der er nødvendige for, at denne politik kan gennemføres.

Ud fra dette synspunkt har det vakt uro og bekymring i kredse her i landet, der har kendskab til og interesse for Grønland og dets befolkning, at man i Angmagssalikdistriktet inden for en afstand af et par kilometer fra bopladsen Kulusuk har godkendt placeringen af en radarstation, ved